POŠTARINA U GOTOVU CIJENA 3 DIN

OBITELJ

KNJIŽEVNI SUSRETI

August Šenoa: ZLATAREVO ZLATO, historijski roman iz prošlosti Zagreba s uvodom od dra Ljubomira Marakovića, naslovna slika od V. Kirina, izabrana djela Augusta Šenoe, knjiga 2., izdala Knjižnica Dobrih Romana, Zagreb, 1932. Cijena broširano 30 Din, uvezano 40 Din. Pretplatnici Knjižnice Dobrih Romana imadu popust. — Tri su djela, koja mogu reprezentirati našu književnost u vanjskom svijetu. To su: »Gorski vijenac« od Njegoša, »Dubrovačka trilogija« od I. Vojnovića i »Zlatarevo zlato« od Augusta Šenoe. Od ovih djela najpopularnije je Šenoino »Zlatarevo zlato«, a njegov pisac najpoznatiji je književnik u hrvatskom narodu. Zašto? Zato, jer nitko kao on nije ušao u dušu hrvatskoga naroda i niko je nije iznio tako lijepo, simpatično i neposredno kao on. Zato je narod i zavolio Šenou, pa ga je i primio kao izrazitoga svoga pisca, tako te nema iole obrazovanijeg čovjeka, koji nije pročitao bar koje Šenoino djelo. Njegova djela možemo porediti s narodnim pjesmama, koje su narodu prirasle uz dušu baš zato, što iznose njegove borbe, njegovo naprezanje i njegovu slavu. To isto u svojim djelima iznosi i Šenoa, pa kao što su narodne pjesme naš ponos, tako su i njegova djela naša slava. Najljepše Šenoino djelo bit će svakako »Zlatarevo zlato«, koje je baš ovih dana izdala Knjižnica Dobrih Romana, a bez kojega nije moguće upoznati Šenou kao pisca. U drugom broju progovorit ćemo o tom djelu malo opširnije u »Obitelji« a zasad upozorujemo samo na to, da je njegovo proširenje u hrvatskom narodu pitanje naše narodne svijesti. Knjižnica Dobrih Romana izdala je ovo djelo s tom namjerom, pa želi, da ga pretplatnici i ostala publika tako i prime.

Julije Zeyer: UKLETI PLOVCI, omladinska priča iz legendarnoga doba Irske, preveo Makso Kuntarić, ilustrirao Kamilo Ružička, — izdala Knjižnica Dobre Djece, naklada Kuće Dobre Štampe u Zagrebu, 1932. Cijena uvezano 25 Din. — Komegod od mladih čitatelja dopadne ova zaista izvrsna knjiga u ruke, na dušak će je pročitati. To je rijedak primjer prvovrsnog omladinskog štiva. Legenda o mladom junaku Maeldunu, koji sa šezdeset mornara luta morem tražeći razbojnike, koji su mu ubili oca, željan da osveti smrt očevu — ta legenda, u kojoj se niže slika za slikom najčudnovatijih i najčarobnijih događaja niče pred našim očima i raste, raste, te nas osvaja čarom svoje fantastičnosti i divne pjesničke bujnosti, kojom ju je pisac divnoga stila iskitio. Jedna pustolovna knjiga u najplemenitijem smislu daje se tu našoj omladini, te samo treba da joj ga damo. Najljepša je ovo omladinska knjiga, što je dana za ovaj Uskrs. Iako izlazi tek u posljednji čas pred uskrsne blagdane, ona dobro dolazi sada, da posluži onima, koji na koncu školske godine žele obradovati dobre učenike nagradnom knjigom. Oprema slikara Kamila Ružičke čini ovu knjigu nada sve ukusnom, a ilustracije njegove rađene u stilu drvoreza divno nam zorno prikazuju pojedine prizore iz knjige.

Ivan Migić: POVRĆARSTVO, gospodarska knjiga, Zagreb, 1931., Cijena broširano 20 Din, uvezano 30 Din. — Sad će u proljeće svaku našu domaćicu, koja ima svoj vrt, zanimati ova knjiga, koja laganim, preglednim i zanimljivim načinom daje ukratko sve, što iz praktičnog povrćarstva treba znati. Sadržaj je popraćen sa više od 100 slika, a da ipak opseg knjige nije velik, pa prema tome ni cijena nije preskupa. Dobiva se u svakoj knjižari.

MEĐU ČITATELJIMA I ČITATELJICAMA

PITANJA.

31. Risarska škola. Svršavam četvrti razred građanske škole i imam dosta dara za risanje. Ima li kakva risarska škola, u koju se može ići iz građanske škole i koji su uvjeti? Učenica.

32. Željan čitanja »Obitelji«. Primao sam »Obitelj« već od početka njezina izlaženja i za to upravi još nešto dugujem. U teškim sam materijalnim neprilikama, pa dalje ne mogu plaćati pretplate. »Obitelj« mi je tako prirasla srcu, da ne mogu, a da je ne čitam. Ima li čitatelja dobra srca, koji bi i za mene plaćali »Obitelj«? Molim barem za neko vrijeme. Sretan bi bio i uvijek zahvalan.

Čitatelj iz Prozora.

33. Krv iz nosa. Već duže vremena mi dolazi krv na nos skoro svaki dan jedan, dva, a i do tri puta i to mi pravi velike neugodnosti. Ima li kakav domaći ljek protiv toga?

Radnica.

34. Svećenička roketa. Brat mi je u sjemeništu. Htjela bi mu sama sašiti roketu. Koje su po današnjem ukusu zgodnije, štirkane ili heklane? Ima li za to uzorak?

Pobožna čitateljica.

[illegible] Starija vjerenica. Jedna djevojka mi je osobito draga. Više je godina, što osjećam prema njoj osobite simpatije. Nije baš osobita ljepotica, ali volim njezinu dušu i karakter. Starija je od mene nešto preko dvije godine. Moji mi vele, da je ne uzimam, jer da ne možemo biti srećni, kad je ona starija od mene. Što da radim?

Zabrinuti vjerenik.

36. Sonatine i etude. Iz moje Velike teoretsko-praktične škole od W. Schwarza za klavir nestale su mi strane 67. i 68. Kakve su sonatine i etude propisane na tim stranicama?

Mali pjanista.

ODGOVORI.

15. Nezadovoljna kćerka. (Drugi odgovor). Ne znam, da li je vaša kćerka bolesna i da li joj treba čistoga zraka. Ako je tako, za to je najbolje čista Božja priroda, selo, daleko od gradske prašine i buke. Nema li moguće vaša kćerka modernu bolest čežnje za novitetima? Ona je česta kod današnjih ženskih. Ako je tako, nije dobro, da kćer puštate u grad, jer to je za nju, mladu, bez paske velika kušnja. To može biti presudno. Ako ste na to prisiljeni, smjestite je kod dobre i sigurne obitelji, ili, ako vam prilike dozvoljavaju, pođite s njome i budite joj pravom majkom, ali nemojte paziti mnogo na njezine željice.

Majka.

27. Visoki glasovi pri pjevanju. Glavnu ulogu kod hvatanja visokih glasova pri pjevanju igra prirodna sposobnost. Prekomjerno pjevanje, bavljenje u nezračnim prostorijama može glas pogoršati, da postane slabiji i umanjivati mu sposobnost visokih nota. Sustavno vježbanje na čistom zraku, jačanje ostalog tjelesnog organizma dobro tome doprinosi, a osobito jačini glasa, a time će se bar donekle povećati sposobnost postizavanja visokih nota. U svakom slučaju treba se obratiti iskusnim učiteljima pjevanja.

Pjevačica.

** **Škola pomoćnih sestara.** Sve čitateljice, koje su se interesirale za državnu školu za sestre pomoćnice, molimo, neka se izvole obratiti na upravu te škole, Zagreb, Mlinarska cesta br. 12.

Uredništvo.

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Jo[illegible] Andrić, glavni urednik „Obitelji", Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Če[illegible] pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

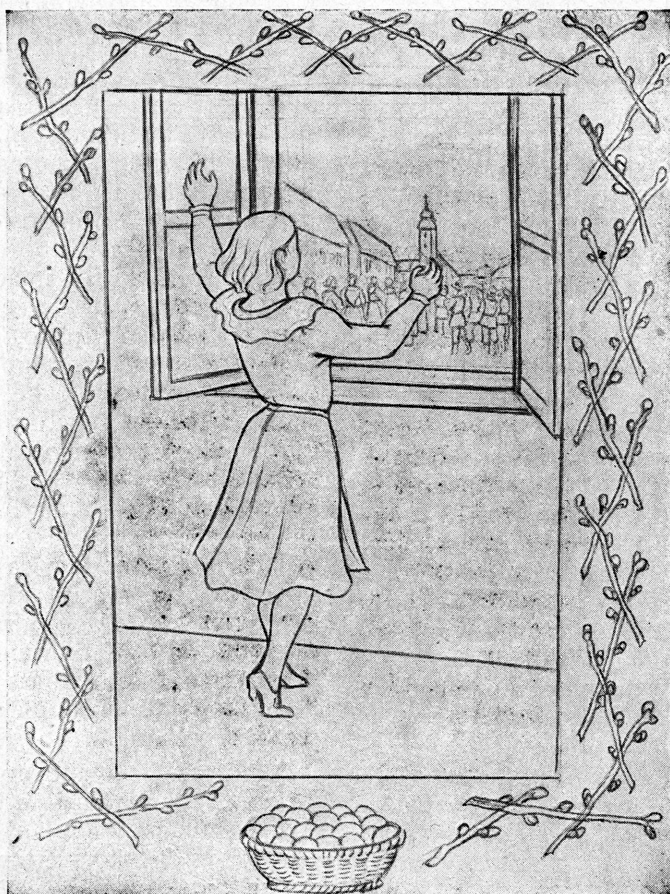
BROJ 13 **OBITELJ** GOD IV

U ZAGREBU 27 OŽUJKA 1932

USKRS MALE MARIJE

NAPISALA DR BOŽENA DEŽELIĆ — S ILUSTRACIJOM OD STJ. MACANIĆA

Jutro je Cvjetne nedjelje. Ulicama maloga pokrajinskoga gradića grne prema crkvi seljački svijet. Seljački momci nose na visokim štapovima velike kite ranoga proljetnoga zelenila. U zelenilo su umetnute kitice ljubica, visibaba, šafrana i drugoga proljetnoga cvijeća, a sa kita vise šarene vrpce, što kucaju momke po ramenima kao rese barjaka. Seoske djevojke stidljivo koracaju pokraj momaka, ali po njihovim pogledima i po kretnjama, kojima namještaju vrpce i kitice cvijeća, vidi se, da je to njihov trud i ponos. Sunce svijetli i kao da se smiješi i raduje.

Mala Marija stoji kraj prozora i gleda, kako prolaze zelene ponosite kite poput malih jablanova. Iza stakla čuje se bat teških seljačkih čizama, njišu se kite na ramenima momaka, šareni se lijepo seljačko ruho. Mala Marija ne može da odoli, već pruža ruke prema suncu i otvara prozor: U sobu ulazi topli svježi val proljetnoga zraka i donosi miris sela, seljačkih kuća, seljačkih škrinja i ruha, svježe zemlje i mladoga lišća. A kite prolaze i prolaze kraj prozora i svaka znači jedan seljački dom, jedno ognjište.

Dolazi Uskrs! Dolazi da osvoji ljudska srca, i nastup mu je kraljevski. Koliko ljepote!

Mala Marija osjeti, da je i njoj vrijeme u crkvu.

Kako je danas neobično u crkvi! Kao da se neka osvajačka vojska podigla, stoje ponositi momci sa svojim krasnim kitama. Miješa se miris cvijeća i zelenila sa mirisom voštanih svijeća, staroga drveta i pozlate u crkvi. Trepere trake, sunce sipa zrake kroz šarene prozore, a opet — nema radosti. Nije to dan slavlja. Kroz guste kite vide se ljubičaste pokorničke zavjese, kojima su pokrivene slike i propela i čine tužnu pozadinu radosnoj slici. Uskrs dolazi pod barjakom da osvoji ljudska srca, ali još stoji pred zatvorenim vratima, pred spuštenim zavjesama. Nema pobjede bez borbe, bez krvi i znoja, bez muka i umiranja. Nema Uskrsa bez Velikoga petka.

I Marija osjeti, kako uskrsna radost teško sebi krči put do njena maloga srca. Deset godina njena života donijelo je i njoj nekoga životnoga iskustva. Zna ona, što je to Cvjetna nedjelja. Ona je za nju dosad značila početak uskrsnih radosti. A Uskrs? To je bio onaj bijeli rascvjetali grm i mirisne ljubice u grmu, pa crvena jaja, nova haljinica na Veliku subotu i uskrsni kolači. Za srce malene djevojčice, kao što je bila mala Marica, bilo je to mnogo.

Kad danas pomišlja na ove svoje slike o Uskrsu, radost joj zasjenjuje nova slika, koja je u posljednje dane zasjenila sve u njezinu životu: to je slika njena tate, koga je neki dan pohodila s mamom u bolnici u gradu. Našli su tatu na hodniku, kako se polagano i mučno vuče do svoga kreveta opirući se o štaku i štap. Njen lijepi dobri tata kao bogalj! A njoj se čini, da su još tako nedavno sjedeći kraj tople peći razgovarali, sanjarili i pravili planove za budućnost: Tatu će premjestiti u grad pa će se svi onamo preseliti. Marija će svršiti četvrti razred i onda poći na visoke škole.

Stanovat će skromno, makar u potkrovlju, štedjet će i raditi, samo da mogu u školu. Iza tih naivnih sanja došla je tatina bolest. Poslije su ga odvezli u grad, i djeca ga dugo nisu vidjela. Kad se mama jednoga dana vratila iz grada, čula je Marija, kako mama govori baki: »Ohronule su sve nade za budućnost moje djece.« I maloj je Mariji bilo teško, ali sve joj se sada to nije činilo važno. Samo da ozdravi tata! Jer liječnici su nešto govorili, da bi mogla i druga noga...

Suze udare na oči male Marije i ona podigne pogled prema oltaru, sa koga joj se tako često smiješilo malo djetešce u naručju Bogorodičinu i pružalo joj ručice. Ali danas je na oltaru ljubičasta zavjesa. Nema maloga Isusa, ne smiješi se. On trpi. I On trpi...

Kao obično na početku velike sedmice baka je odredila, da se počne veliko uskrsno spremanje, da se pripravlja sve za uskrsne kolače. Mama se žacnula i nekako u čudu kao pitajući pogledala u baku: Zar ipak?

— A zašto da ne bude? — protivila se odlučno baka. — Zar je to samo dan naše radosti? Zar ga mi slavimo zato, što je nama veselo u duši? Uskrs dolazi i ne pitajući nas, hoće li nam doći pravo i u dobri čas, a mi treba da ga dočekamo, kako tko zna i može. Tko je bolan, dočekat će ga u krevetu, tko ne može drugačije, poći će mu ususret na štakama, a tko je zdrav kao mi, dočekat će ga u svojoj kući i u crkvi sa svim poštovanjem, koje ga pripada. Pa još smo živi! — doda baka nekako mekše, kao da hoće ublažiti oštrinu svojih riječi i osokoliti majku. Majka obori pogled i pokori se.

U kući se prašilo, čistilo, pralo, lupalo, tucalo i kucalo, kako biva i treba da biva o Uskrsu. Mala Marija kao najstarija od djece ozbiljno je pomagala, a oni dotrčali bi samo kadšto u kuhinju i uspinjući se na prste gledali, što to biva na stolu. Kao ptičice otvarali bi ključanice, a baka im turila komadić šećera ili cvebu pa ih potjerala, da se igraju na zraku i suncu. Na Veliki petak stala bi svaki čas Marija da gleda, ne igraju li se djeca čeprkajući zemlju, »jer danas se u zemlju ne smije dirati, da se ne naruši mir Isusov u grobu.«

Poslije podne otpremili se da gledaju Božji Grobak. Onaj polumrak u crkvi tako je tužna opreka radosnom sunčanom sjaju napolju i sliježe se poput tereta na čovjekovo srce. Bojadisane staklene kugle rasipaju svijetlo uljanica, koje pomažu čovjekovu oku, da se razabere u tome mraku. Zagušljivo miriše zumbul. A sunce kao od obijesti nastoji da pronađe i najmanju pukotinu, kako bi našlo puta da prodre u taj tužni mrak. Drugda je baš to Mariju veselilo i napominjalo joj, da će ova tuga doskora proći, da će već sutra ustati Isus iz groba, pa će doći Uskrs i sve će opet biti radosno. Ali danas samo tužno kleči, gleda u izmučeno, smireno Isusovo tijelo i moli se, moli... Malome braci postalo tjeskobno i on je stane vući za haljinu. Marija se digne i pristupi raspelu, koje je ležalo na podu na crnome suknu. Crveni se krv na pet rana Isusovih, koje ljudi pobožno cjelivaju. Baka je kazala maloj Mariji, da nijedan čovjek nije vrijedan da poljubi rane na srcu Isusovu, ni one na rukama. Marija se zagleda u probodene izranjene noge Isusove. Suze joj zasjene pogled: I njezin tata ima ranu na nozi... Mala se Marija sagne i poljubi rub križa kraj nogu Isusovih.

Sutradan su se svi umivali na glas jutarnjih zvona. Poslije podne išla je mala Marija s drugaricama na svečanu procesiju. Mužari su gruvali, zvona su zvonila, ljudi su bili u novim proljetnim haljinama, sve je bilo kao uvijek. Samo je njihova majka otputovala u grad, da tata ne bude sam na Uskrs. Pred polazak je sve redom izljubila, a Marici je šapnula:

— Pazi na njih! Ti si najveća; i baki pomozi, ona je stara.

Marija nije mogla izustiti ni riječi obećanja, premda je u srcu bila tako duboka odluka, da posluša mamu. Stislo je u grlu, pa nije mogla umoliti ni da pozdravi tatu.

Uveče se nametnulo pitanje, tko će ujutro nositi jelo na blagoslov. Baka mora ostati s djecom. Služavka? Susjeda? To su tuđi ljudi, ne dolikuje se. A zašto ne bi pošla Marica? Pa dabome, zašto ona ne bi pošla? Zar možda nije dosta velika i pametna? Baka i Marija važno su i ozbiljno spremale jelo za blagoslov. Točno su pazile, da se što ne zaboravi, i po dva puta sve još pregledale: tu su jaja i sol, mladi luk i hren, kruh, meso i kolač. Sad još čisti vezeni ubrus, da se pokrije i stavi na hladno mjesto, da dočeka jutro.

Ujutro je baka poljubila i prekrstila Mariju i dala joj košaricu u ruke. Kad je Marija izašla na ulicu i stizavala žene, koje su u crkvu nosile košare s jelom, ponosno joj je kucalo srce, što žene vide, kako je ona velika i korisna. Ali u njihovim očima kao da je čitala i neku samilost: Gle tako maleno dijete, pa na Uskrs nema u kući majke ni oca, već samo starica i sitna djeca.

U crkvi je Marija klečala, pobožno molila i sve činila kao druge odrasle žene. Kad je svećenik stao da kadi tamjanom i škropi svetom vodom, i ona je digla ubrus sa košare, otkrila hranu, da »blagoslov lakše uđe«. Poslije mise stavila je na oltar prilog, što joj je dala baka i pošla kući.

Kod kuće je blagovaona bila spremljena, stol prostrt, a u kuhinji je bilo toplo i mirisala je svježa kuhana kava.

— Bog daj dio svete mise! — pozdravi Marija baku.

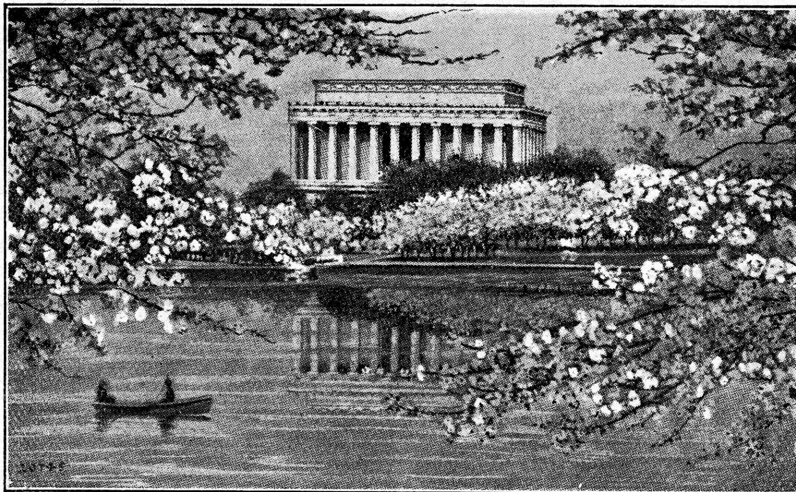
— Bog nam dao, domaćice moja! — odgovori baka i poljubi unučicu.

Mali su pospanci bili poustajali, ali trebalo im je pomoći, da se spreme za svečani uskrsni zajutrak. Marija očešlja male sestrice, poveže jedan plavi i jedan crni perčin svilenim vrpcama i pomogne malome braci, da navuče čarape i košulju. Kad su svi oprani i uređeni sjedjeli za stolom i nestrpljivo mahali nožicama, koje su visjele sa stolaca, Marija još »mjesto mame« svima sveže ubruse, da ne uprljaju svetačno odijelo. Baka uđe noseći košaru »s blagoslovom« i stavi je

(Nastavak na strani 197.)

U CVATU JAPANSKIH I KINESKIH TREŠANJA

Napisao Stjepan Gotvald

LINCOLNOV SPOMENIK U PARKU RASCVALIH TREŠANJA

Još malo dana, pa će dvije zemlje, u koje danas upire sav svijet oči čekajući, kako će se završiti njihov ratni sukob, planuti u cvatu divnih trešanja. Kina i Japan jesu dva trešnjina carstva, u kojima se proljeće ustoličuje iznad nepreglednoga mora procvalih trešanja.

Mi o tome jedva što i znamo, a mogli bismo i mi uživati taj proljetni raj, kad bismo i kod nas uzgajali te japanske i kineske vrsti trešanja. U Americi se divni park slavnog predsjednika Lincolna odlikuje divnim nasadama tih trešanja, koje se ističu krasnim gustim cvjetićima.

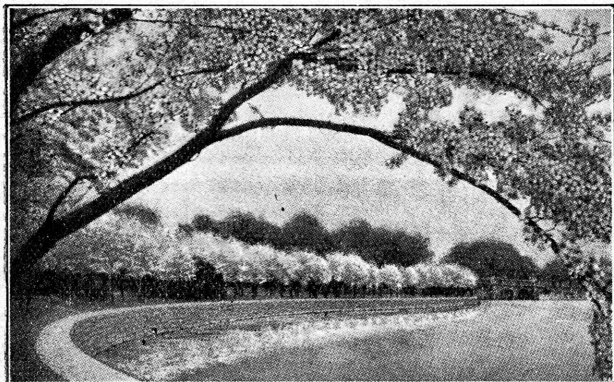
Japanska trešnja (Prunus pendula) potječe sa visočja japanskog otoka Nipona. To je dosta visoki grm ili stablo sa otoboljenim grančicama (poput žalobne vrbe). Ta trešnja cvate već u travnju, prije no prolista sa mnogo malih ružičastih cvjetića, tako da je cijeli grm ružičast. Plodići su male tamno crvene bobice. Lako podnosi našu zimu. Najbolje se umnožava cijepljenjem na trn ili šljivu.

Punocvjetna trešnja (Prunus triloba flore pleno) je rano cvatući grm. Domovina te trešnje je istočna i centralna Azija. U Evropu je prenešena iz Kine tek pod konac prošlog stoljeća. Cvjetići su puni i krasne ružičaste boje i nalik na male ružice. Cvjetići su na prošlogodišnjim izdancima, zato se ona ne smije obrezivati prije ocvatnje. Najbolje se umnožava cijepljenjem na trn ili šljivu. Može se uzgojiti grmoliko (2 m) ili kao niže stabalce. Procvali grmići te trešnje se osobito lijepo ističu u travnicima nasada. Pod jesen treba oko korenja zemlju okopati i nabacati lišća i đubra, da ne ozebe.

Trešnja ljepušasta (Prunus pseudo Cerosus) potiče iz Kine i Japana. Već ju odavna cijene kao ukrasno vrtno bilje, ali je tek prije 30 godina kao tipična vrsta uvedena u našem vrtlarstvu. Cvjetići su bijeli ili ružičasti i puni. Osobito lijepa vrsta je Prunus pseudo Cerosus flore Watereri sa cvjetićima, koji znadu biti do 4½ cm široki. I ova trešnja dobro podnosi našu zimu. Umnožava se cijepljenjem, kao i one prve dvije, ali ljeti ili sađenicama. Cijepiti se može nisko blizu tla ili visoko, već prema potrebi. Može se umnožiti i sijanjem koštice, ali odmah poslije sazrijevanja ploda.

(Nastavak na str. 206.)

JAPANSKA TREŠNJA U CVATU

Lijevo: POTOMAC - PARK U SJEDINJENIM DRŽAVAMA AMERIČKIM zasađen japanskim trešnjama darovanima od japanske vlade

OTKADA SE ZVONI PODNE?

NAPISAO
DR RUDOLF HORVAT

Na proljeće godine 1456. počeo se turski sultan Muhamed II. spremati za veliki rat. Naskoro se pročulo, da će sultan udariti na Beograd, koji su Turci uzalud opsjedali godine 1440., jer ga je tada hrabro branio i obranio hrvatski junak Ivan Talovac, prior vranski. Beograd je pripadao Ugarskoj, gdje je tada živio glasoviti vojskovođa Sibinjanim Janko, koga Madžari zovu Hunjadi Janoš. (Otac Sibinjanin Janka bio je porijeklom Rumunj iz Sibinja u Erdelju, a mati mu bijaše Hrvatica iz obitelji Gospodičić »de Zapolja« kraj današnje Nove Gradiške.)

BLAGOSLOV NOVIH ZVONA ŽUPNE CRKVE U ČAKOVCU
obavio je uz veliko slavlje biskup Dr Dominik Premuš

Za namjeru sultana Muhameda II. doznade Sibinjanin Janko od srpskoga despota Đorđa Brankovića, komu je tom prigodom također zaprijetila propast. Janko se odmah počne spremati za obranu Beograda, koji bijaše ključ za Ugarsku i Hrvatsku. Znalo se naime, da će Turci — ako u njihove ruke pane Beograd — provaljivati iz toga grada u Srijem i u Banat. Za obranu Beograda veoma se zanimao i tadašnji papa Kaliksto III. Njegovom dozvolom dođe u naše krajeve talijanski redovnik Ivan Kapistran, koji je narodu gorljivo propovijedao križarsku vojnu protiv Turaka. I zaista se u razmjerno kratko vrijeme sabralo do 72.000 ljudi, koji se odlučiše, da će s Ivanom Kapistranom i sa Sibinjanin Jankom poći braniti Beograd. Žalibože bijahu svi »križari« slabo oboružani. (Većinom su imali sjekire, vile i kose). No zato je vjersko oduševljenje nadoknadilo ono, što je nedostajalo na oružju.

Međutim je sultan Muhamed II. sa 150.000 Turaka 20. lipnja 1456. došao pred Beograd, te ga opkolio sa svih strana. Turci su na grad počeli pucati iz 300 topova, među kojima bijahu 22 topa ogromne veličine. (Duljina im je iznosila 4 i po hvata.) Premda je kršćanska vojska bila za polovicu manja, ipak je u srpnju godine 1456. krenula prema Beogradu. Sibinjanin Janko sabrao je naime kod Slankamena 200 lađa. Na njih stavi jedan dio »križara«, s kojima se spusti niz Dunav prema Beogradu. Uz desnu obalu rijeke Dunava pratio ga je Ivan Kapistran s ostalim »križarima«. Kad je papa Kaliksto III. doznao, da »križari« idu u rat, izdade odredbu, da se u svima crkvama zvoni o podne. To zvonjenje neka sve katolike opominje, da se pomole Bogu za pobjedu kršćanskog oružja.

Došavši pred Beograd pristade Sibinjanin Janko sa svojim lađama na ušću Save u Dunav. Ovdje udari na nj turska mornarica, koja je iz Crnoga mora doplovila po Dunavu do Beograda. Tako dođe 14. srpnja 1456. do velike bitke, u kojoj kršćanska mornarica održi pobjedu nad turskom. To je veoma osokolilo križarsku vojsku. Kopnena bitka kod Beograda zametnula se 20. srpnja, a trajala je puna 2 dana. U strašnoj borbi pogibe 30.000 Turaka i velik broj kršćana. Kad je ranjen bio i sam sultan Muhamed II., uzmakne 23. srpnja turska vojska ostavivši pred Beogradom bogati svoj tabor.

Vijest o toj slavnoj pobjedi stiže u Rim 6. kolovoza 1456. Papa se veoma obradovao, te je odredio, da se odsada svake godine 6. kolovoza svetkuje »preobraženje Isusovo«. A zvonjenje o podne održalo se sve do danas.

U pobjedonosnoj se kršćanskoj vojsci uslijed silne žege i uživanja loše vode pojavila griža. Od te pošasti umro je 11. kolovoza Sibinjanin Janko u Zemunu, a 23. listopada 1456. o. Ivan Kapistran u Iloku.

USKRS

Spjevao Ivo Kozarčanin

Miriše jutro svježinom i suncem,
vesela zvona zvone,
svileni behar procvale trešnje
na plavi zumbul rone.

Kroz polja vjetar proljetni ide,
jutro na kuće sjeda,
iz svakog cvijeta i svake travke
mirisno proljeće gleda.

U malu crkvu na vrhu brda
djevojke đurđice nose,
pred crkvom Uskrs okićen čeka,
oči mu pune rose.

Svaki kulturan čovjek nabavit će sebi ove godine bar jednu knjigu više nego prošle godine te tako pomoći, da u ovoj materijalnoj krizi ne strada hrvatska knjiga, taj temelj narodne budućnosti.

USKRS MALE MARIJE

(Svršetak sa strane 194.)

na stol. Onda dohvati drijenkovu granu, što je blagoslovena na Cvjetnicu bila zataknuta za slikom Majke Božje. Pouči djecu, da paze na svaku mrvicu blagoslovene hrane, jer je veliki grijeh prosipati ili gaziti blagoslov, već sve mrvice treba spaliti, a pepeo od uskrsne vatre zakopati u zemlju u vrtu. Sa drijenkove se grančice otkine i dade svakome po jedan suhi cvijetak, a onda još nareže na komadiće ljutoga hrena i mladoga luka. Bakino je lice svečano a glas neobičan.

— Prije nego li počnemo uživati darove Isusove, moramo se sjetiti muke, koju je On trpio, dok nam je darove uskrsnuća zaslužio, — počne baka. — Kad je u teškoj svojoj muci tražio vode da okvasi usta, pružili su mu na spužvi octa i žuči. Ovaj suhi drijenkov cvijet sjeća nas na spužvu, a luk i hren dat će nam samo blijedu sliku one gorčine, što je dragi Isus osjetio od žuči i octa. Baka stane dijeliti...

Uto se na hodniku začuju koraci. Vrata se otvore, a u sobu uđe mama vodeći pod ruku tatu, koji se drugom rukom opirao o štap.

U prvi mah djeca se zapanje, a onda skoče sa stolica, da će potrčati prema tati i mami. Ali tatino neobično držanje ustavi ih na mjestu i oni ostanu stojeći kraj stola, jer su opazili, kako je tata upro pogled u bakine ruke i kako se ne gledajući nikoga polako i tiho približava stolu, kao da je ušao u crkvu, gdje svećenik dijeli svete sakramente.

Svi stoje oko stola, a u pročelju sjedi baka, dodaje mami i tati po dijelak gorkoga zajutarka i nastavlja dalje, premda joj glas dršće:

— Isus je trpio svaku muku i gorčinu i nije se tužio...

Svi sa shvaćanjem i pobožnošću jedu gorke zalogaje, samo se mali Braco jako muči i suze mu navaljuju na oči. Baka to opazi, pruži mu komadić hljeba, da mu bude lakše progutati, i dodaje tiho: »Gorki zalogaji, što ih pruža život, često su pregorki za ove male, pa im moramo pomoći.« I nastavi glasno:

— I ova pretrpljena gorka muka dala je Isusu toliku snagu, da je nadvladao i samu smrt. Onaj preteški kamen, što su navalili na Njegov grob u pećini, bio je kao ova krhka ljuska, što se raspada i od najlakšega udarca, — govori baka i razbija o stol jaje te ga dijeli u sitne dijelove i daje svima oko stola. — Kao što iz jajeta, koje se čini mrtvo i hladno kao kamen, izlazi živo pile, tako je Isus izašao iz groba, uskrsnuo na život, zaslužio nam ove darove života, što ćemo ih sada uživati, radosti uskrsnuća i vječni život...

Baki se kida glas, a tata pristupa i ljubi je u ruku:

— Sretan Uskrs, majko!

*

U crkvi kod velike mise mala je Marija stajala kraj klupe, u kojoj je sjedio tata. Kroz šarene prozore sunce je punim pregrštima slalo svoje najsjajnije zrake i osvjetljavalo oltar, na kome je stajao lik Velikoga Pobjednika sa razvijenim barjakom. Sa desnoga oltara Njegova se majčica opet smiješila Marici, a ona je to jasno osjećala, premda nije mogla vidjeti od suza radosnica, što su joj navirale na oči; samo kadšto ona bi ih kradom utirala, da pogleda tatu, kao da se hoće uvjeriti, da li je to doista on ovdje.

Sva njena mala, mlađahna duša bila je veličanstvena himna zanosa, zahvalnosti, radosti, jedan jedinstveni kliktaj: Aleluja!

GOSPINO SVETIŠTE U ROŽANTU

Lužičko narodno svetište

Napisao Jurij Rjenč

Kao što Hrvati imaju svoja Marijina svetišta u Mariji Bistrici, na Trsatu, u Sinju i drugdje, tako i najmanji slavenski narod Lužički Srbi imadu svoje narodno katoličko svetište Majke Božje u mjestu Ròžantu, kuda lužički katolici dolaze u velikom broju na Gospino proštenje.

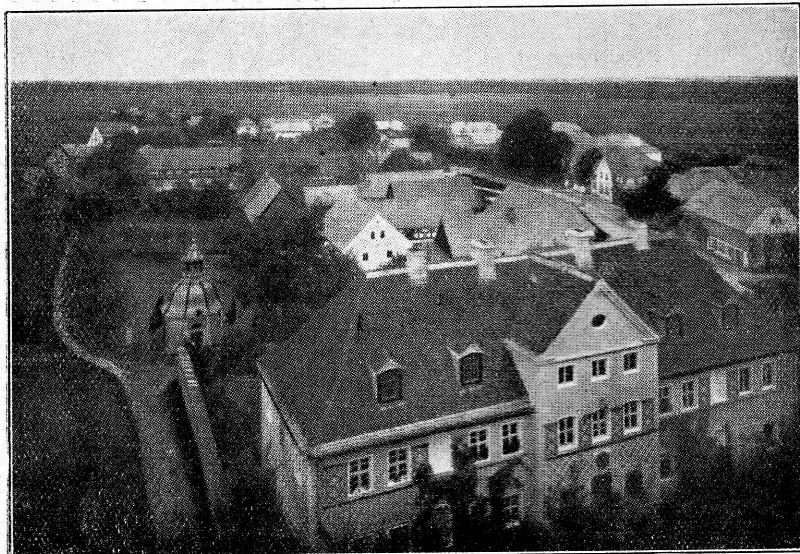

ČUDOTVORNI KIP

Ròžant, u Gornjoj Lužici blizu Kamjenca, je malo selo sa kojih 150 stanovnika. Selo je 6 km daleko od cistercitskog samostana Marije Zvijezde, pod kojega upravom stoji i svetište Marijino u Ròžantu. Najbliža željeznička stanica jest Kamjenc i Njesvadčidlo, koji su oko 11 km od Ròžanta daleko. Tko pođe od Kamjenca, a ne će da ide pješice, može se voziti poštanskim autom do poznatih Ivanovih Toplica*), a otuda se ide pješice po lijepom šumskom putu do Ròžanta. Ròžant leži u lijepoj nizini opkoljen poljima, lugovima i šumama. Da su sva ova naselja bila nastanjena i u pradavno doba, dokazuju iskopine iz bakrenog doba (od 2000. do 800. prije Krista). Krajevi bijahu prije močvarniji, zato su stanovnici morali najprije hrastovu koru po zemlji pometati, da bi na njoj mogli kuće graditi. Takvo se »taracanje« našlo više puta u novije vrijeme pri iskopinama, i novogradnjama. Još danas je takvo »taracanje« potrebno, kako se to pokazalo g. 1909. kod gradnje Marijine kapele. Morali su stare »tarace« iz zemlje izvući i nove postaviti. U našim krajevima tarace« obično zovu »ròženje«. Od toga je vjerojatno i riječ Ròžant nastala, a nema ništa zajedničkog sa ružom, kako to njemački povjesničari, koji ne razumiju lužičko-srpski, u svojim djelima iznose. Lužički su Srbi vjerojatno namjerice nastanili te močvarne krajeve, da bi tako bili bolje zaštićeni pred neprijateljskim navalama.

Stanovnici Lužice bili su uopće ratari i stočari. Ròžant bijaše važan za čitavu okolinu, radi čega su se tu obdržavali sajmovi. Amo

*) Ivanove Toplice jesu lječilište proti reumatizmu i drugim nekim bolestima. Lječilište je podignuto lužičko-srpskim novcem, a sada je došlo u krizu, te postoji opasnost, da prijeđe u njemačke ruke. Op. ur.

POGLED NA SELO ROŽANT

su tjerali guske, krave, volove i dovozili lan, lanovo sjeme i pepeo iz čitave okoline. Odatle su tjerali svake godine u mjesecu rujnu i listopadu velika jata gusaka, kojih je bilo na tisuće, u Draždane (Dresden) na prodaju, a isto tako i zimi stada ugojenih volova. Lan, lanovo sjeme i pepeo prodavali su u sjevernim krajevima.

Godine 1753. udario je grom na imanje Jurkec, te se odatle porodio veliki požar, koji je uništio i četiri susjedna dobra. Godine 1868. udario je grom u imanje Lebzec, i strašan bi bio požar nastao, da nije kiša pala. Nakon tih događaja stanovnici Ròžanta napustiše pohađanje sajmova i trgovanje stokom predavši se sasvim obrađivanju zemlje. Tako je Ròžant sve do dana današnjega ostao isključivo seljačko mjesto.

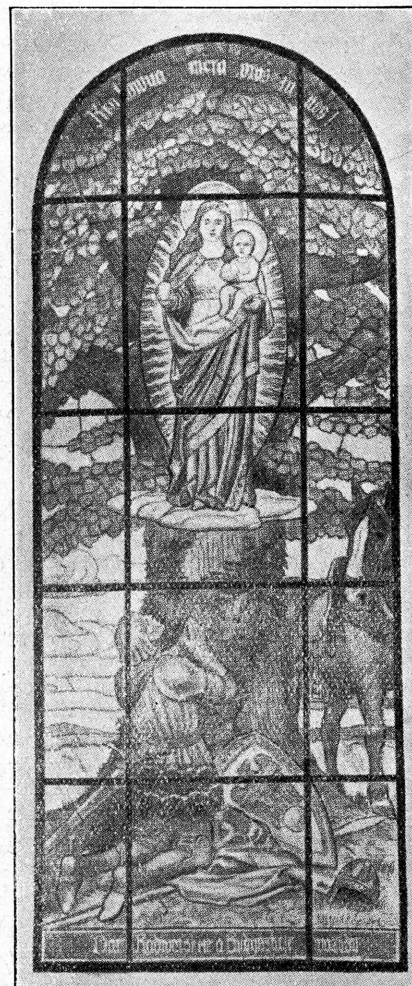
PROCESIJA U ROŽANTU

POSTANAK SVETIŠTA.

Postoji vjerovanje u lužičko-srpskom puku, koji je to vjerovanje od svojih djedova i pradjedova kao nasljedstvo primio, da je sveta slika, koja predstavlja Majku Božju sa djetetom Isusom u naručju, postala na slijedeći način: U davno vrijeme je neki vojnički vođa, kojemu se ime ne zna, blizu Ròžanta udario vojnički logor, kojega se tragovi mogu još i danas vidjeti. U isto vrijeme ugleda vojskovođa i njegova družina prvi put jednu ženu kraljevske veličanstvenosti, gdje ide okolo tabora. A kad je vojska krenula na put, vidjeli su oni tu istu žensku nebeske ljepote, kako obilazi po poljima i lugovima. Kasnije je tu istu ženu ugledao knez Lucian iz Sernjana, koji je po svojem imanju običavao loviti. Knez, koji je htio znati, tko je ona bila, udari konja mamuzama i pokuša da je dostigne u brzom trku, ali sve bijaše uzalud. Slijedeći je do brežuljka, koji se diže iznad Ròžanta, izgubio ju je najedamput ispred očiju pred lipom, koja se još i danas diže pred kapelicom Blažene Djevice. Kad je tu podigao svoje oči, ugledao je na lipi lik Presvete Djevice. Taj prizor prikazuje lijepo jedna slika na prozoru ròžantskoga svetišta, pa tu sliku i ovdje donosimo reproduciranu. Drži se, da se taj događaj zbio oko g. 922., jer povijest spominje, da je te godine došao Henrik I. u Milčanski kraj.

MARIJIN ZDENAC U ROŽANTU

UKAZANJE ROŽANTSKE GOSPE

Godine 1264. podignuta je pred tom lipom mala drvena kapelica, kako to kaže povjesničar Beisel. Ne odgovara dakle istini, što protestantski povjesničari pišu, da je sveta slika Ròžantske Djevice došla najprije iz velike vriježđanske šume u Hođij, odakle da ju je svećenik Temler prenio u Kòsćicu, a odatle da je u vrijeme raširenja protestantizma došla tek u Ròžant. Protestantizam se u ovim krajevima oko g. 1600. počeo širiti, a povjesno je utvrđeno, da je sveta slika bila u Ròžantu već godine 1264. Štovanje Gospe Ròžantske seže prema spomenutoj narodnoj tradiciji još i dalje u prošlost.

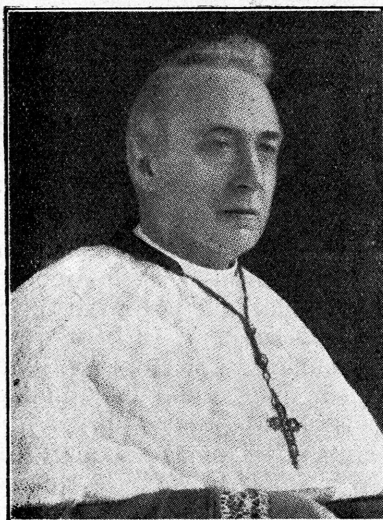
Ovo svetište, koje za narodni život Lužičana u vjerskom pogledu ima vrlo veliko značenje, posjeduje jednu lijepu crkvu, u kojoj je žarište čitavog vjerskog života u Lužici. Godine 1922. proslavilo je ovo svetište na veoma veličanstven način uz prisustvo nuncija Svetog Oca Pape tisuću godišnjicu svoga opstanka, te je prema tome najstarije Marijino svetište kod Slavena uopće. Zato se mi Lužičani radujemo, što i kod braće Hrvata vidimo, da se počinju zanimati za to naše svetište, te se veselimo, da ćemo, ako Bog da, već ove godine moći pozdraviti i prvo hrvatsko hodočašće našoj Gospi Ròžantskoj. Dočekat će ondje braću sa slavenskog juga toplo bratsko srce najmanjeg sjevernog slavenskog naroda, koji u Ròžantu ima svoje narodno katoličko svetište.**)

**) U mjesecu srpnju povesti će Jeronimski putnički odbor hrvatsko putovanje u Marijina svetišta sjevernih Slavena. To će putovanje pohoditi češko svetište Svetu Goru (koje slavi ove godine 200-godišnjicu krunisanja čudotvornoga Gospina kipa), slovačko svetište Gospe od sedam žalosti na Šastinu, poljsko svetište Gospino u Čenstohovi i lužičko svetište u Ròžantu. Objava i program toga putovanja, koje je jedino svoje vrste te zaslužuje posebnu pažnju, izaći će u najkraće vrijeme.

Opaska uredništva.

Duhovna glava Irske

Irska time, što je na njeno čelo ovoga mjeseca stupio poznati politički borac De Valera, pobuduje opet u cijelom svijetu zanimanje, kako će se razvijati njeni odnosi prema Engleskoj. No još veće i općenitije zanimanje posvećuje joj katolički svijet ove godine radi toga, što se za tri mjeseca u Dublinu, glavnom gradu Irske, održaje međunarodni euharistijski kongres, koji će biti najveća ovogodišnja svjetska manifestacija uopće. Koliko se dosada zna, na tom će kongresu biti do milijun učesnika, među kojima oko 150 biskupa, nadbiskupa i kardinala s papinskim posebnim legatom na čelu.

EDUARD J. BYRNE
nadbiskup dublinski i primas Irske

Taj kongres je zapravo djelo dublinskoga nadbiskupa Edwarda J. Byrnea, primasa Irske, za kojega se doista može reći, da je u njemu Providnost u veliko doba Irskoj dala velikoga čovjeka, da joj bude duhovna glava. U mjesecu svibnju će navršiti 62. godinu života. Od godine 1892. do 1895. studirao je bogosloviju u Rimu, gdje je i bio zaređen za svećenika. Kad se iza toga vratio u Irsku, posvetio se misionarskom radu. Godine 1901. bio je pozvan, da preuzme mjesto vicerektora Irskoga zavoda (Irish College) u Rimu. Ostao je na tome mjestu dvije godine, a onda se opet zaželio svoje domovine i rada u njoj. I vratio se, postao župnik jedne od dublinskih župa i razvio ondje veliku akciju osobito među muževima, dok nije godine 1921. imenovan biskupom, a malo zatim i dublinskim nadbiskupom. Dublin je u to vrijeme silno stao da raste, stanovništvo mu se naglo povećavalo, a nadbiskup Byrne je stao paralelno s time porastom graditi nove crkve i škole, kojih je velik broj podignut u ovom deceniju nadbiskupovanja.

Ne bojeći se rada zaželio je, da se ovogodišnji međunarodni euharistijski kongres održi u njegovoj rezidenciji u slavu 1500. godišnjice, kako je sv. Patrik, apostol Irske, stupio na irsko tlo noseći svijetlo kršćanstva. Vatikan je toj želji neumornog nasljednika irskog apostola udovoljio. I tako će svi katolički narodi svijeta odaslati ovog ljeta svoje delegacije u Irsku, da ondje budu svjedoci velike odanosti irskoga naroda katoličkoj tradiciji, koja je tom narodu dala glavnu snagu za održanje u vjekovnoj borbi za opstanak.

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

»Ne?« nasmije se Torkild. »No, onda idemo u zrcalnu dvoranu.«

Dok je to govorio, osjećao je neko razočaranje. Sad je svejedno... on je čitavo vrijeme mislio o tomu, da ode s njom u gornju dvoranu kazališne kavane. Ali pošto je ona već jučer bila ondje s Axelom, nije ga ta misao više veselila.

»Slušaj, Rozo,« reče on, kad su sjeli. »Sada možemo da budemo zajedno samo dva sata — niti puna dva sata. Ne bi li mogla da večeras dođeš sa mnom u kazalište, a onda ćemo otići nekamo, gdje ćemo se pošteno moći da porazgovorimo?«

»Hvala ti, ali znaš, ne ću imati vremena da odem do kuće, da se preobučem.«

»Ja mislim, da si tako sasvim pristojno odjevena,« reče Torkild. »Uspravna ogrlica ti vrlo dobro pristaje, još je nikad nisam na tebi vidio.«

»Ne budi lud; ne ću valjda s tom bluzom za ured otići u kazalište.«

Bila mu je nekako čudnovata u toj sasvim običnoj odjeći, u sivo i plavo ispruganoj bluzi s ogrlicom i kravatom i u tamnom kostimnom kaputu. Torkild je dotada imao nekakav nejasan dojam, da je ona i u odijevanju različita od ostalih. Već od malih nogu hodala je naokolo u čudnovatim šarenim haljinama, u koje bi je majka oblačila, a i posljednjih godina, kadgod su se o ljetnim praznicima sastajali, imala je uvijek na sebi svijetle izrezane haljine. Kad je govorila, njemu se činilo, da kretnje glave na tankom golom vratu i obla linija grla daju njenim riječima više izražaja. Odjeća, koju je sada na sebi imala, bila je ozbiljna i obična kao uniforma prostog vojnika. I baš kao uniforma prijanjala je ta odjeća uz njeno tijelo, tako da se isticala snažna i obla linija njena vitkoga stasa. Torkildu se učini, da ovo svakidanje radno odijelo još jače ističe karakteristične crte njena lica... bijelo, široko čelo po sredini podijeljenu tamnoplavu kosu, oštre, zamišljene i hladne, poput čelika sive oči s punačkim bijelim vjeđama, koje je ponešto sporo i teško dizala i spuštala. Posebna karakteristika njena lica bila je opreka među djetinjskim, mekanim crtama i zdravom bijelom puti s jedne strane te visokim obrvama i neobično lijepim, osebujnim ustima s druge strane. Usta su bila oveća, ali crvena, svježa i oštro izrezana, gornja je usna bila nešto ispupčana, a pod donjom usnom nalazila se mala neizrecivo dražesna jamica kao na antiknim Venerinim glavama.

Prema mladenačkoj nježnosti njena lica isticao se bistar, miran pogled, kao što su se njene velike mršave ruke isticale na vitkoj oblini tijela. Ruke su bile fine i tanke, ali su tetive i kosti oštro izbijale, prsti nisu bili šiljati, nego su završavali velikim ovalnim noktima. I Torkildove ruke su bile uske i duge, ali sasvim drugačije nego njezine; na njegovim rukama su se kroz kožu prozrijevale plave žile, a nokti su bili šiljati i izbrazdani.

On je sam znao, da je njegova pojava mekana, neizrazita. Bio je istina dobro građen, visok, vitak i pokretan, ali je imao ponešto ulekla prsa i vrlo uska ramena. Prema gustoj crnoj kosi isticala se njegova bijela put nekako bolesno nježno, plave oči bile su previše svijetle, usta previše crvena i puna, uzak, ravan nos, prekratak... ni snažan, energičan podbradak nije mogao da ukloni s lica opći dojam neodlučnosti.

Sestra mu je bila slična, i on je s nemirnom zlovoljom osjećao, kako se morala njena pojava dojimati drugih ljudi — izazovno i bespomoćno.

Axel naprotiv nije bio njima sličan, njegova pojava nije bila mekana. Bio je nizak, po svoj prilici još niži od Roze, ali čvrst i mišičav. Torkild se sjećao ruku svoga brata, krupnih snažnih ruku za mačevanja. Axel je imao smeđu kudravu kosu a po ocu i svijetlokestenjaste oči, širok snažan nos i duga, ravna usta s tankim usnama. Već nakon jednog jedinog jedrenja Axelovo bi lice pocrvenjelo i ogaravilo od sunca, dok je on, Torkild, ležao dane i dane na proljetnom suncu u fjordu ili sedmice boravio u bregovima, a ipak

bi mu se blijeda koža sama nahukala blijedo-žutom bojom. Da li je Roza zapazila ili osjetila tu razliku između njega i brata? Da li je ona već u ljetu opazila ... — kao što je on to i sam opazio — da je brat jači, sposobniji za borbu. Nju je morala privlačiti snaga, nju, koja je bila tako zdrava ... Nije li možda to ... instinktivno i neodoljivo ... budilo u njemu ljubomoru prema Axelu?

»Kako ti se sviđa tvoj novi boravak u gradu?«

»Ah,« nasmija se Roza. »Zapravo ja nisam nikada živjela u gradu. Ta znaš ... živjeti uz mamu nije značilo živjeti u Kristijaniji.«

Torkild kimnu glavom.

»Ne poznam ovdje nikoga. Pomisli samo, tko stanuje u našem pansionu ... gospođica Antonsen, knjigovotkinja kod Lange i Ludvigsena; sjećaš li se ... kod njih sam dobila prvo namještenje. Vrlo sam se veselila tome susretu; ona je uvijek bila prema meni vrlo dobra. Kad je govorila o mojim nekadašnjim kolegama u uredu ... ona je još uvijek tamo ... učinilo mi se, ne znam zašto, da su to moji najbolji prijatelji, premda se tada nisam nikada s njima sastajala. Ali to su gotovo jedini ljudi, koje poznam. Međutim opažam, da sam morala jako ostariti; tada je Ana Antonsen bila za mene prava starica, a sada, kad smo obadvije za pet godina starije, čini mi se, da smo vršnjakinje. Taj je ženski pansion neki komični zvjerinjak. U sobi do mene stanuje neka Bergenka; nisam joj upamtila ime. Zamisli, jutros, dok sam se oblačila, došla je k meni u sobu i zamolila me, da joj posudim nekoliko ukosnica. Zatim je bez ikakvog okolišanja, kao da je kod svoje kuće, sjela, počela razgledavati moje stvari i ispitivala me o svim fotografijama. Onda je rekla: »To su, jelte, vaši dragani, zbilja krasni momci!« Pri tome je gledala tvoju posljednju fotografiju i fotografiju Bengta Stenbocka u uniformi. Zar to nije smiješno?«

Torkild se nasmiješi:

»Toga Bengta ne trpim.«

Roza sklopi ruke i lukavo se nasmiješi:

»Pravo da ti kažem ... ni ja. Priznajem, fotografiju sam objesila ... jer ... jer mi se i samoj učinilo, da je zgodan dečko ... tako reći dekorativan ... u uniformi i tako dalje ... Ali kad je gospođa iz Bergena to rekla ...«

»Šta onda?«

»Tada ...,« nasmija se ona, »... tada sam odlučila, da ga spremim u ladicu.«

»Živjela!« reče Torkild.

Ona je doista najzlatnije stvorenje na svijetu! ... Sada će skoro svakog jutra zajedno ići u ured ... jasno! To mu je nenadano palo na pamet. Dakako, on će je sada svaki dan smjeti da vidi ... a od nedjelje odvest će je u bregove. Postat će opet isti kao nekada ... davno, ona će mu sve pričati kao prije, dok su još bili napola djeca. Opet će biti on i ona sami ... za njih ne postoji nitko drugi. On je bio njezin, a ona njegova ... samo što ona to još ne zna. Slatko njegovo djevojče!

»Ja sam mislio, da su Stenbockovi tvoji najveći prijatelji,« reče on.

»Brita da ... Britu ja strašno volim. A i kod Bengta ima mnogo toga, što mi se jako sviđa. Ali ...,« tražila je riječi. »Da, ti me shvaćaš, Bengt meni nije ništa drugo nego Britin brat.«

Torkild se nasmiješi:

»Ali si njemu, naravno, svakako nešto više nego Britina prijateljica ...«

Roza ne odgovori odmah. Zatim reče:

»Razumiješ, kad je gospođa iz Bergena ono rekla ... bilo mi je neugodno, učinilo mi se nekako ... ne znam, kako bih rekla ... da sam izložila fotografiju jednog čovjeka, koji za mene ništa osobito ne znači, samo zato, jer njegovo zgodno lice i njegova savršena uniforma prave lijep dojam.«

On se opet nasmiješi:

»Dakle se sva braća tvojih prijateljica u te zaljubljuju.«

Na Rozinom licu ukaza se neka zbunjenost.

»Ali Rozo, mene, je li, ne ćeš odbaciti zato, jer sam brat jedne tvoje prijateljice ... i jer me je gospođa iz Bergena nazvala zgodnim momkom?«

I ne pogledavši ga odgovori Roza brzo:

»Ti, Torkilde, vrlo dobro znaš, da se meni uvijek činilo, da sam zapravo više tvoja prijateljica nego Dorisina.«

»To si vrlo lijepo kazala, Rozo. Smijem li da ti za to poljubim ruku?«

Roza podigne glavu, pogleda ga malko uplašeno i gotovo nehotimično položi ruke u krilo. Torkild naglo reče:

»Slušaj ... ne ću da te opet gnjavim ... ti znaš čime. Obećajem ti, da ti pola godine ne ću o tome govoriti. A ti ćeš se, je li, sa mnom sastajati i ne ćeš me baciti u ladicu ili zatvoriti u album ... s onim ... kako da kažem ... starim slikama iz prošlih vremena? Zar ne, možemo da budemo prijatelji kao nekada, kao u našem djetinjstvu ili onda, kad smo bili još sasvim, sasvim mladi ... dok je još tvoja majka bila živa ...?«

Roza je neko vrijeme šutjela i promatrala ga ispitljivim pogledom.

»Ah, Torkilde, ti znaš, da te jako volim. Nikoga na svijetu ne volim kao tebe. Ali ne onako, kao što ti misliš ... ja sasvim pouzdano znam, da nikada ne ću prema tebi osjećati takvu ljubav. Ja bih gotovo htjela, da te mogu tako voljeti, Ali najdraže bi mi bilo, kad bi ti shvatio, u čemu je stvar, da te poznam gotovo od časa, od kad sam na svijetu i uvijek sam te voljela jako, kao što sam voljela mamu, kao što bi voljela brata, da sam ga imala. Ah, Torkilde.« Njeno se mlado lice naglo izmijenilo, na punačkim se ustima pojavio izraz neke slatke, bolne nježnosti i ona je spustila vjeđe.

»Ja znam, da bih nekog drugoga mogla drugačije, sasvim drugačije ljubiti. Znam, da bih mogla osjetiti nešto, što još nikada nisam osjetila ... I ja čeznem za tim, čeznem za nečim, što bi me sasvim promijenilo. Ta ja sam uvijek bila ista, jednaka. I ne ću biti drugačija, budem li s tobom. Kad sam upoznala Bengta, pomislih, da

je on onaj pravi. Zato mi je ono s fotografijom bilo tako ogavno... fuj. Torkilde...« njen je glas postao odjednom slab i tužan, »pomisli samo, kako je moj život bio uvijek jednak, monoton. Kad je mama umrla, dobila sam namještenje u Švedskoj i živjela sam tamo... ali to je bilo isto, ostalo je isto, razumiješ li? Torkilde, zamisli samo: ja još ništa nisam doživjela.«

Torkildove se oči sretoše s njenima.

»Da, Rozo. Ali i ja sam tebe uvijek poznavao. I jedino, što sam ja doživio i što je tako veliko, da i ne mogu doživjeti nešto veće, nešto, što bi me promijenilo, bila je moja ljubav prema tebi. Ona me je promijenila, ona je promijenila i tebe u mojim očima, ona je osvijetlila moje djetinjstvo, moju budućnost i sve na svijetu novim svjetlom onoga dana, kad sam prvi put osjetio, da te ljubim. Da ljubim tebe, koju sam uvijek poznavao i uvijek volio. Nešto takvo ne dolazi iz vana, od drugih ljudi... sve, što se zbiva, zbiva se u nama samima... Ali ne ću više o tome govoriti. Ne ću da te mučim. I kad smo zajedno, onda pomisli, da ti meni nisi samo žena, koju ljubim, nego i nešto drugo. Pomisli, da me je tvoja majka voljela isto kao i moja sirota majka.«

Konobar je donio kavu. Roza je nalila šalice i neko su vrijeme šutke sjedjeli, dok ona nije gotovo nehotimično prošaptala:

»Ja se nadam, da ću jednog dana sresti jednog čovjeka... i onda će sve u meni vikati: idi k njemu i radi sve, što on traži... ti si njegovo vlasništvo, kao prsten na njegovu prstu... on može da te nosi ili da te baci, ali ti si njegova....«

Torkild ne gledajući je tiho odgovori:

»Mnogim je ljudima zbilja tako...«

Zatim potrese glavom i nasmija se:

»Dakle, ne ću da više o tome govorim. Hoćeš li da večeras odemo na Frogner livade?«

Roza je šutjela.

»Kao stari prijatelji,« smiješio se Torkild sokoleći je.

»Kao stari prijatelji...« pokuša i ona oprezno da se nasmiješi: »Dobro, idemo.«

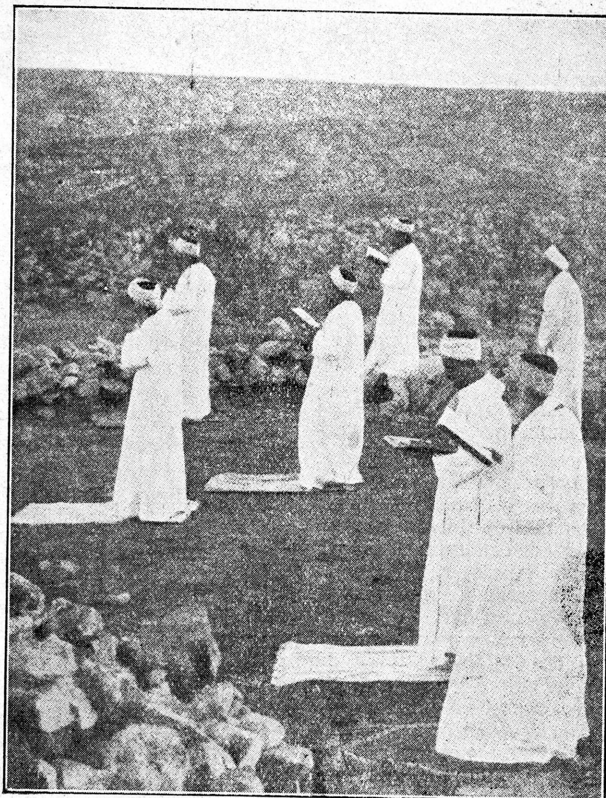
Oboje ustadoše. Još uvijek smiješeći se reče joj Torkild:

»A smijem li sada da poljubim ruku... kao stari prijatelj... prigodom ugovora?«

Ona mu je pružila ruku i gledala ga ozbiljno i zamišljeno, dok se on priginjao da poljubi ruku. Ali on se obijesno smijao.

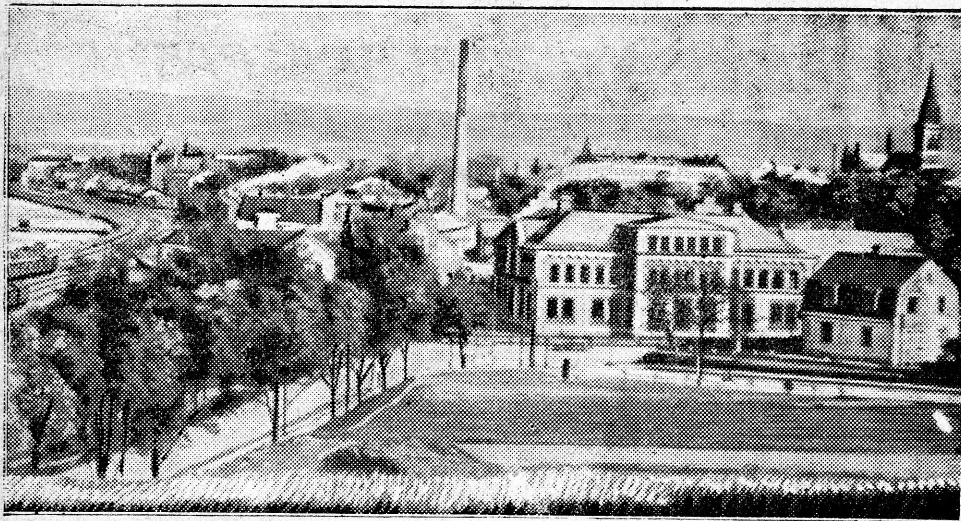
SAMARITANSKA PASHA

Put od Jerusalima prema Nazaretu vodi kroz nekadanju Samariju te prolazi i kroz dolinu između brda Gerazim i Hebal. Za vrijeme babilonskoga sužanjstva su se Samaritanci, koji su ostali u domovini, izmiješali sa poganima, te ih Židovi radi toga, što Samaritanci nisu više bili čista rasa, nisu primili ni u svoju vjersku zajednicu. Tako su Samaritanci sebi na brdu Gerazimu podigli posebni hram. No i Samaritanci su s njime stradali od Rimljana kao i Židovi. Samo što su se Židovi održali do danas brojeći oko 15 milijuna, a Samaritanaca nema više ni 200 na broju. Pa i taj mali broj ima svoju sinagogu u Sihemu podno Gerazima. Na čelu njihove vjerske organizacije je veliki svećenik, koji potječe od plemena

SAMARITANSKA PASHA NA GERAZIMU

Levijeva. Samaritanci se žene samo između sebe, pa ih radi nestašice djece nestaje. Kršćanka ili Židovka, koja bi se htjela udati za Samaritanca, morala bi prije prijeći na samaritansku vjeru, ali to se ne događa. Samaritanci drže, da će za 327 godina (t. j. 6000. godine od početka svijeta) doći Mesija, kojega oni zovu Taeb. Temelj njihove vjere je Mojsijevih pet knjiga. Imadu i jednu pergamenu s tekstom Sv. Pisma, za koji vele, da ga je napisao unuk Aranov, ali potječe zapravo iz 12. stoljeća. Zanimljivo je kod Samaritanaca, da još i danas na Pashu (o Uskrsu) žrtvuju vazmeno janje. Veliki svećenik i 12 drugih njihovih svećenika udare u te dane bijele šatore na Gerazimu na mjestu njihova nekadanjega hrama. Na ruševinama prostru po zemlji sagove, tu se poredaju obučeni u bijelo te mole molitve. Dva u bijelo obučena čovjeka donesu sedam bijelih janjaca na oltar, svećenici kleknu pjevajući psalme okrenuti prema vrhu Gerazima, veliki svećenik ih blagoslovi tri puta, a onda ona dva čovjeka zakolju janjce uz molitve svećenika, metnu ih na upaljenu vatru i naslažu na nju trave i zemlje, da se janjci peku. Na koncu pečene janjce po određenom obredu svećenici i vjernici pojedu. Tako eto još do dana današnjega prinose o Uskrsu krvnu žrtvu i slave Pashu uz vazmeno janje ovi ostaci Samaritanaca, koji će posve izumrijeti prije, nego li dođe vrijeme, u kojem očekuju Mesiju. Dr Josip Andrić.

NAJVEĆA ŠVEDSKA TVORNICA ŽIGICA U JÖNKÖPINGU

Glavni joj je vlasnik bio Kreuger, nazvani „kralj žigica", koji je 12. o. mj. radi novčane krize počinio u Parizu vrativši se iz Amerike samoubojstvo

SRETAN

svim suradnicima, pretpl
povjerenicima, prodavač
želi

Uredništvo i up

JOSIP HAYDN

Ovih dana slavi se 200-godišnjica, kako se rodio Josip Haydn, jedan od najvećih glazbenih velikana klasičkoga doba, za kojega je hrvatski glazbeni istraživač Franjo Kuhač ustvrdio, da je hrvatskoga porijekla i da u svojoj glazbi ima mnogo hrvatskih elemenata.

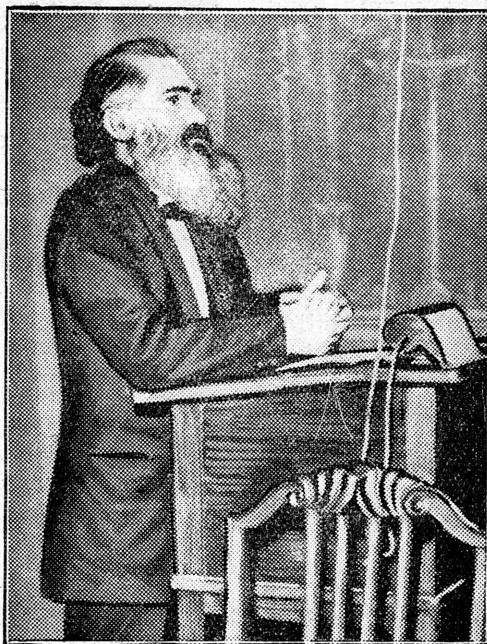
Josip Haydn se rodio 31. ožujka g. 1732. u mjestu Rohrau kod Brucka u Donjoj Austriji, dakle na granici hrvatskoga Gradišća, koje je tada potpadalo pod Ugarsku, a sada je pod Austrijom. Otac mu je bio kolar, koji je imao svega 12 djece. Haydnovi roditelji bili su vrlo pobožni te su tako i svoju djecu odgojili. Taj se odgoj očitovao u cijelom Haydnovu životu i djelima njegovim. Prije nego što je koje djelo komponirao, izmolio bi krunicu. A među najljepša njegova djela ubrajaju se ona, koja imadu vjerski sadržaj, kao što su njegov slavni oratorij »Stvorenje svijeta«, instrumentalno pasijsko djelo »Sedam posljednjih Kristovih riječi«, njegove mise, razne crkvene skladbe i t. d. Haydn je samo rekao: »Nikad nisam bio tako pobožan kao u vrijeme, kad sam radio na oratoriju »Stvorenje svijeta«. Svaki dan sam se spuštao na koljena i molio Boga, da mi da snage, da sretno dovršim to djelo.« Najpoznatija Haydnova skladba jest habsburška himna carevka. No iako je Haydn skladao i djela za pjevanje (popjevke, zborove, mise, oratorije, opere), ipak je njegova glavna važnost na polju instrumentalne glazbe. Tu je njegovo značenje upravo epohalno, jer je on dao sonati, simfoniji i kvartetu onu formu, u kojoj su se te vrste glazbenih djela u doba klasičke glazbe razvile do savršenstva. Iako je vrlo mnogo stvorio — 118 simfonija, 83 gudalačka kvarteta, 19 opera, 5 oratorija, 15 misa, 44 sonate, do 600 popjevaka i pjesama itd. — njegova djela sadrže naskroz solidnu glazbu, koja se i danas još vrlo ugodno sluša.

Kad je Haydnu bilo 29 godina, postao je g. 1761. kapelnik kneza Esterhazyja, koji je imao svoju rezidenciju u Željeznom (Eisenstadtu), današnjem glavnom gradu Gradišća, gdje je sjedište gradišćanske pokrajinske vlade. U toj službi ostao je Haydn do svoje starosti, te je u Željeznom otvorio svoja najljepša djela, koja su mu još za života pronijela slavu svijetom tako, da je dva puta bio pozvan u Englesku na izvedbu svojih djela.

Godine 1760. zaljubio se Haydn u mlađu kćerku nekoga Kellera, htio se njome oženiti, ali kad ju je zaprosio, ona je izjavila, da ide u samostan. To mu je prouzročilo veliku bol. Čini se, da se samo iz ljubavi prema svojoj nesuđenoj oženio njenom starijom sestrom, s kojom nije imao sretan bračni život. Ona je umrla god. 1800., a Haydn je živio još do god. 1809., kada se 31. svibnja preselio u vječnost, te mu se grob nalazi u Željeznom.

CRKVA, U KOJOJ JE H
BIO ORGULJAŠ I U K
U ŽELEZNOM (EISEN
GRADU G

PERZIJSKI PJESNIK KAZEMZADEH IRANŠER

održao je prigodom Goetheove proslave predavanje u Berlinu

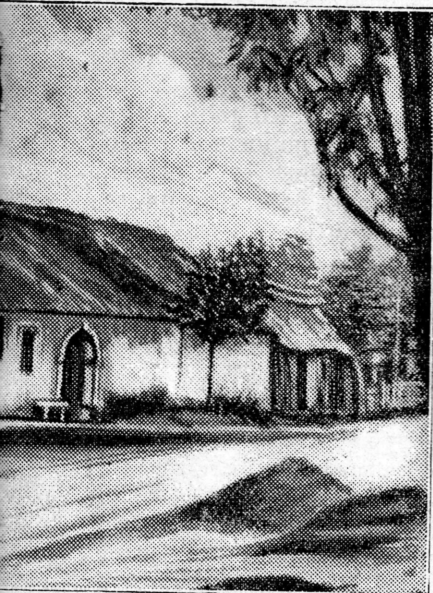
RODNA KUĆA JOSIPA HAYDN

(u Donjoj Austriji) u kojoj je ovaj veliki klasič ugledao svijet o

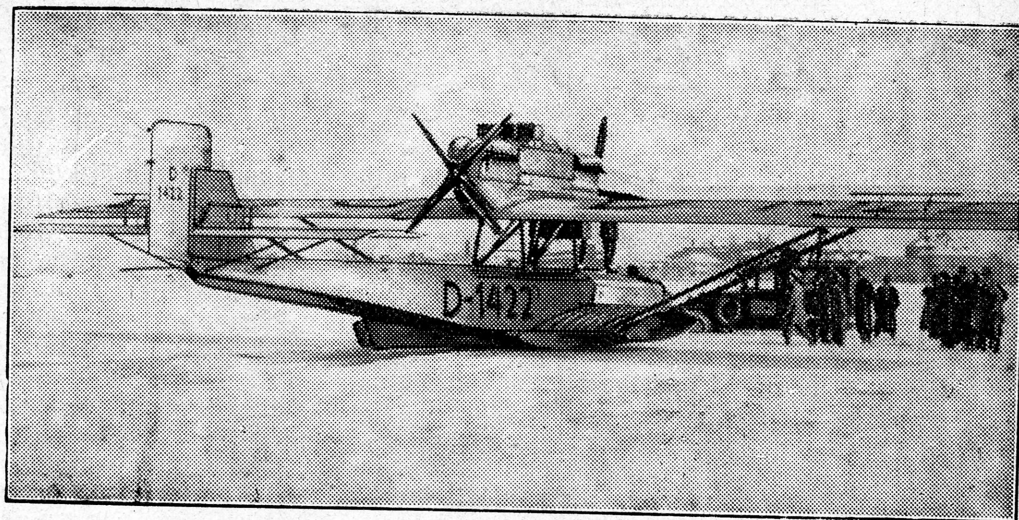
USKRS
atnicima, čitaocima,
ma i oglašivačima
ava „Obitelji"

HAYDN 30 GODINA
JOJ JE SAHRANJEN
STADTU), GLAVNOM
ADIŠĆA

U ROHRAU-U KOD BRUCKA
glazbeni skladatelj ravno prije dvjesta godina
ovoga svijeta

HIDROPLAN DORNIER-WAL D1422 VOZI SE PO SNIJEGU
Na tom je hidroavionu Amundsen g. 1925. letio na Sjeverni Pol, a Groman preletio Ocean iz Evrope u Ameriku. Sad će biti demontiran i postavljen u muzej u Münchenu

DOGAĐAJI

OŽUJAK.

8. Engleski zrakoplovi kruže nad nemirnim predjelima Indije i prijete se bombardovanjem, ako ne zavlada posvemašnji mir.

9. Berlinski mikrobološki institut podijelio je holandeškom naučenjaku Vilimu Schneffneru Ansansovu nagradu za znamenite studije o malariji, koje je obradio kao direktor higijenskog instituta na otoku Javi. Zastupnička kuća slobodne Irske države izabrala je za predsjednika irske vlade De Valeru. — U Đenovi umro je neki Enrico de Alberti, star 85 godina, koji je na čamcu obišao tri puta oko zemlje.

10. U Norveškoj sastavio novu vladu Hundseid, vođa seljačke stranke.

11. U Vilni je umro u 66 godini poznati poljski biskup Wladyslaw Bandurski, zaslužan u borbama Poljaka za samostalnost. — U Londonu se vjenčao švedski princ Lennart s Karinom Nisvandt, kćerkom jednoga trgovca.

12. Japan traži monopol trgovine u Kini, a u Kini od rajna prošle godine sistematski bojkotuju japansku robu. Službena izjava iz Nankinga kaže, da je nova mandžurska vlada ilegalna i da je podržava samo Japan te na taj način on i treba da bude odgovoran za sve smutnje, koje će zbog toga nastati. — Francuska je komora jednodušno usvojila zakonski nacrt, kojim se pokojni Aristid Briand proglašuje zaslužnim sinom domovine. Briand je svečano pokopan. — Švedski industrijalac »Kralj žigica« I. Kreuger počinio je samoubojstvo. Imao je u 40 zemalja 150 tvornica žigica, u kojima je bilo zaposleno 50.000 radnika, a kontrolirao je i pomogao proizvodnju žigica u cijeloj sjevernoj i srednjoj Evropi, zatim u Poljskoj, Grčkoj, Engleskoj, Americi, Japanu, Kini i Indiji.

ŠVEDSKI KRALJ GUSTAV ADOLF
imao bi od Društva Naroda biti imenovan sucem u sporu između Kovna i Litve

13. U Njemačkoj se vrše izbori za predsjednika republike, pobijedio je dosadašnji predsjednik Hindenburg sa 18,661.736 glasova, Hitler je dobio 11,328.571 glas. Budući da je Hindenburg dobio za 153.633 glasova manje od apsolutne većine, izbori će biti ponovljeni 10. travnja.

14. U nutarnjoj Mongoliji, gdje su se opet formirale razbojničke čete, 500 razbojnika zaposjelo je i opljačkalo grad Erlutun.

15. Poljski sejm (sabor) iznio je zakonski nacrt, kojim se daje puna vlast predsjedniku poljske republike.

16. Anketna komisija Društva Naroda stigla je u Šanghaj zbog rješenja kitajsko-japanskog sukoba. — Irski predsjednik de Valera uputio je sv. Ocu Papi spomenicu odanosti s molbom, da Sveta Stolica održi s irskim narodom srdačne odnose, kako bi se tradicionalne veze između Svete Stolice i Irske još jače učvrstile.

17. Švicarska država dala je izraditi spomen-kolajne na uspomenu konferencije za razoružanje. Na jednoj je strani slika prebijenog mača sa maslinovom grančicom, a na drugoj izlazeće sunce. Kolajne dobiju učesnici konferencije.

MALA DRŽAVA

NAPISAO FR. LJUBO HRGIĆ

Obitelj je mala država, slatka država, iz koje smo nikli, progledali u njoj i prvi put izustili hrvatsku riječ. Nema čovjeka, koji ne zna, šta je uspomena iz djetinjstva i šta je milovanje ruke majčine. Topli dah, kojim je ublaživala naša majka ranu, kad smo se porezali, to je miris ljubavi. Te ljubavi nijeste mogli nikad i nigdje da nađete na cesti i kod tuđina. Zar možete zaboraviti bezbrižnost davnih dječjih dana? Ona je bila veselje našeg dječjeg skakanja, razlog neizbrisivih dojmova ove prirode, koja nije više onakva kao u rano doba našeg djetinjstva. Otac je krilo nad nama, zato je briga njegova bila zaslađena dječjim tepanjem, prvim nespretnim rečenicama; bila je kuća puna života, komedije i galame.

U toj maloj državi otac je ministar predsjednik. Djeca su podanici s drugom čeljadi. A šta je mati? Ona je ministar unutarnjih poslova, ona drži ministarstva: vjere, pravde, prosvjete i zdravlja. Biti član ovakve države znači uživati sva prava sinovska, znači biti ljubljeni sin, draga kći, dobro čuvana, valjano uzgojena.

Velik je dar biti iz dobre obitelji, imati oca i majku. Djeca, uzgojena po sirotištima i drugim zavodima, nikad ne mogu biti onako zdrava, krepka, vesela i duševno razvijena kao djeca, koju je ljubav obiteljska odhranila. Jer obitelj oplemenjuje svoje članove na posebni način. Nema boljeg načina, da se naučimo strpljivosti, nego što je kružok majke, oca, braće i sestara. Škola ljubavi: tu se uči pravednosti, tu se podgaja savjest, koja će upravljati životom budućih ljudi. Privikne se dijete da čini dobro, da u sebi čuva nedužnost i uvijek dobro mišljenje o drugima. Ako je majci od prirode dano, da ljubi, djeci će to onda biti zakon. Jer djeca ne mogu odoljeti primjeru.

Obitelj je ishodište novih naraštaja. To je srce zajedničko, odakle zakucaju nova mala srca. Kakva je obitelj, takva su i djeca. Rusija je srušila malu državu, zato je potkopala svoju budućnost, jer velika država ne smije rušiti male. Državica-obitelj ima svoja neosporna prava. Prvo je pravo, da smije slobodno živjeti i naraštaj uzgajati po vjerskim načelima. Prvu zapovijed, što se tiče odnosa između ljudi, daje Bog naređujući, da djeca štuju roditelje. Onda ih mora i država poštivati i onda roditelji smiju imati zahtjeve za svoju djecu, vrhovnu brigu. I to je prirodno, jer niko njihovu djecu ne može više voljeti od njih samih, i samo djeca shvaćaju roditelji i roditelji razumiju svoju djecu bolje nego tko drugi. Duša majčina gori za svoj porod, a otac bi se žrtvovao za male svoje. Brat bi za bratom skočio u vodu, sestra u vatru, da spasi dijete, bracu ili seku u kolijevci.

Ne može dakle niko reći: obitelj je sporedna; iz obitelji nije provrela krv i snaga naroda. Gdje ključa toliko obilje radosti ako ne u obitelji? Nigdje nije Bog pokazao više brige nego blagosiljajući obitelj.

Obitelj drži sve stupove države. Mati drži tri stupa. Mati Božja danas drži tri ugla velike Crkve Božje. Tako je to sve jedna obitelj, golema obitelj, gdje je otac Bog, a mati Djevica Marija, podanici svi članovi Kraljevstva Božjeg. Upravo zato mala obitelj ima veće dostojanstvo, jer je jedinica ogromne općine Božje. Život u obiteljima ima i vrhunaravni cilj. Jer se sve stanice okupljaju oko središta, duše rođene i uzgojene imaju da idu k tome središtu. Kako će svaki ići vječnome cilju, uglavnom obitelj daje smjer. Taj smjer ima da vodi k Vječnosti, jer je inače besmisleno uopće se i rađati i toliko se truditi

U CVATU JAPANSKIH I KINESKIH TREŠANJA

(Svršetak sa str. 195.)

Sve te japanske i kineske trešnje su vrlo zgodne za prisilnu cvatnju. Najbolja je zato Prunus triloba. Za tu svrhu je najbolje, da se to bilje uzgaja u loncima, no ne smije se obrezivati. Sa prisilnom cvatnjom se počinje u prosincu ili još bolje u siječnju. Cvjetni pupoljci se javljaju kod 14 do 16° C. Pupove moramo marljivo štrcati vodom. Kada su pupovi već veliki, moramo biljku staviti na hladnije mjesto.

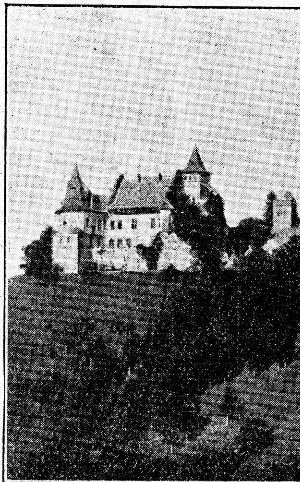
Sve te ukrasne trešnje vole nešto rahlije tlo, kojemu smo dodali zreloga komposta i nešto malo gašenog vapna. Cvatu samo u proljeće, prije nego prolistaju. Mnogo se traže, pa se isplati njihovo uzgajanje u vrtlarstvu.

Bihaćke kule i gradine

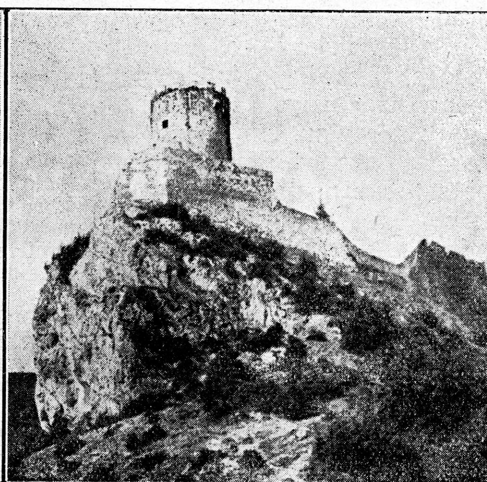
Napisao V. Grmović

Bilo je to prije dvadesetak godina. Onda željeznica još nije ni sanjala, da će se provozati od Bos. Novog do Bihaća — ili ljepše rečeno — Bišća. Gotovo cijeli Božji dan drncao bih se u kakvim god kolima ili u kakvom iskrpanom fijakeru. Ali kad bi se počeli spuštati s Drenova Tijesna niz Grabež, osvježio bi me već sam pogled na Bihaćko polje. Pod nama puklo polje, a s onu stranu polja uzdigla se u mješavinu boja zapadnoga neba Plješivica sa svojim oblim Golovrhom omotana ljubičastom maglicom. Tako bi se vozili skoro jedan sat; neprestano pod nama polje, a pred nama Plješivica. A po polju i ispod planine nanizalo se selo do sela kao zrna ogromnog đerdana, a usred tog đerdana bijeli se Bišće, pitomo i kao kutija čisto mjestance.

Pa kada ga gledam, kako je nježno kao krhki filigran, teško mi je i pomisliti, da se to malo i čedno mjestance kroz stoljeća kostrušilo sa svojim jakim bedemima i kulama kao ljuta vaška i prkosno se hvatalo u koštac sa svima dušmanima. Koje onda čudo, da »osim Sarajeva i Jajca nijedan grad u Bosni nije povjesno tako znamenit kao Bihać. Ali tko ga u tančine ne pozna, taj ne će baš mnogo ni znati za te njegove znamenitosti, a niti će ih moći da vidi. Istinabog vidjet će usred grada staru četverouglastu kulu, koja služi za tamnicu, i do nje veliku zgradurinu — bivši konak turskih paša i mutesarifa, u kojoj se začaurilo nekoliko ureda. Vidjet će po koji čudan kamen uzidan u noviju zgradu, primijetit će možda gotske prozore i gotski portal s rozetom na džamiji »Fetiji« — i to će biti sve. Udobno će se šetati po širokim alejama u sjeni granatih platana pokraj nekadašnjeg tvrđavnog jarka, a ne će ni znati, da su se još prije pola stoljeća na tome mjestu kostrušili prkosni bedemi sa smrknutim kulama. Rasuše se zidine, a iz njihova kamenja podigoše se škole, uredi i lijepi stanovi. Rasuše se bihaćke znamenitosti: mnoge snivaju u muzejima kao oni kameniti ostaci rimskoga hrama s vrela Privilice i druge iskopine, a mnoge je vrijeme rastočilo. Kada prolaziš bijelim i čistim ulicama bihaćkim, tada znaj, da stupaš po historijskom tlu, kuda su stupali hrvatski kraljevi i banovi i suci »slobodne varoši« Bihaća, koja je imala i svoj grb. Stotinu se godina Bišće odupiralo Turčinu sve do godine 1592., a tri stoljeća polijevale su hrvatske i kršćanske vojske svojom krvlju njegove sure bedeme u borbi, da ga natrag osvoje. To je ona prava Krajina — krvava haljina . . .

OBNOVLJENI OSTROŽAC

SOKOLAC NA STRMOJ LITICI

Nestalo je tih kula i bedema grada Bihaća, ali zato skoro na svakom podesnijem brdu i brijegu u okolici strši ili kakva kula ili zidine staroga grada.

Iz samoga Bišća vidi se na sjevero-zapadu Izačić - grad. Tmuran je i nujan kao i sva prošlost njegova i njegovih gospodara nekadašnjih plemića Izačića. Nedaleko njega prema istoku nasadila se na pravilno zaobljenom humku valjkasta kula Bisovac. A još dalje prema istoku tamo niz Unu, gdje ona probija svojim zapjenjenim slapovima Kosteljsku kotlinu, stoji na jednom brežuljku visoko nad Unom mala džamija, a oko džamije se opasalo razrušeno i napola osuto zidno platno grada Brekovice. Tu su se nekada šepirili plemeniti Kobasići, od kojih je najpoznatiji Ivan Kobasić, koji je sudjelovao na saboru na Cetinu-gradu kao pristaša Ferdinandov.

Zub vremena je izglodao te gradine i doskora će ih sravniti sa zemljom.

Bolje je uzdržan grad Sokolac, koji se ponosno ustremio na jednoj litici južno od Bišća ispod brda Debeljače. Obla kula priljubila se uz sam rub litice, a od nje se odvajaju prema sjeveru čvrste i visoke zidine. Smion i gospodski položaj! Do nogu mu se skupilo selo Sokolac i pobožno gleda iz dubine gore prema nekadašnjoj svojoj slavi i diki, prema svome ponosnom gradu, koji je kroz stoljeća prkosio i topovima i vremenu, a i sada se još dobro drži, jer ga ljudske ruke popravljaju. U drugom katu kule nalazi se okrugla dvorana s namještajem od teške orahovine. U dvorani su tri prozora, koja su napravljena od sitnih okruglih staklenih pločica, uokvirenih u metalne okviriće, a kroz njih je pukao vidik s jedne strane na šumovitu Debeljaču, s druge na dugačko Bihaćko polje, a s treće na usko Dobreničko polje, iza koga se uzdižu Lohovska brda.

Tako su se načičkale oko Bišća kule i gradine, a nije ni čudo, kada znamo, da su se tuda vodili najljući okršaji između krsta i polumjeseca.

Ali ima još starih gradova! Niz Unu niže Brekovice na piramidi sličnom brijegu podignut je grad Ostrožac. Sa svojim tornji-

ćima i doksatima ima izgled prije kakvog srednjovječnog zamka nego li utvrde. Tako je rekonstruiran prema nalogu jednog bivšeg austrijskog okružnog predstojnika, koji je kanio da pod stare dane uživa u tom zamku svoju mirovinu. On je umro, a dvorac je uza sve pravne i naravne zapreke postao vlasništvo njegove djece (iako je zapravo narodna svojina). Iza toga se zamka prema pozadini protežu masivne zidine sa dvije uglate kule. Nezgrapan kontrast novom kićenom dvorcu, koji sigurno nije ni nalik starome gradu, što je nekada tu stojao na predstraži.

Osim tih lako vidljivih kula i gradina, mnoge se kriju po šumama i šikarama, obrasle mahovinom i korovom. Pridušio ih duh vremena, oborio ih u prah i pepeo. Zakopane su i zaboravljene. Njihovim će putem poći i ostale kule i gradine, te će i njih zaboraviti buduće pokoljenje Ali uza sve to one su zdušno izvršile svoju zadaću u narodnoj povijesti, pa ako nitko, ono će im svakako povijest sačuvati spomen na svojim krvlju ispisanim stranicama.

KAZALIŠTE

ELIZABETA ENGLESKA.

Theodor Tagger, autor ove drame, koja je davana u zagrebačkom Narodnom Kazalištu prvi put 10. o. mj., krije se pod pseudonimom Ferdinanda Brucknera. Mnogi govore, da je pseudonim bio njegov put k uspjehu. »Elizabeta Engleska« pribavila mu je ime novog Šekspira. Po sadržaju drama ima dva dijela. U prvom dijelu je prikazana ličnost kraljice Elizabete, njezina ljubavnika grofa Essexa i lorda Bacona. Prikazan je upravo čudni odnos između žene kraljice i neozbiljnog devetnaestgodišnjeg grofa Essexa. Izbija jasna slika burne elizabetinske epohe sa nečuvenim mahnitanjem i krvološtvima kraljice i njezinih lordova. Essex je sretan u blizini kraljice. Ali je njegova sreća bila prolazna. Svršio je kao i svi kraljičini ljubavnici. Sam je sebe izigrao. Kad je jednom našao kraljicu, sijedu i staru, u njezinoj pravoj slici, bez ukrasa, nije mogao odoljeti, nego je svojoj dotadašnjoj Gloriani rekao: »Majčice!« Njegova sudbina je bila zapečaćena vlastitom nepromišljenošću. Neuspjela urota protiv kraljice pribavila mu je stratište. Njegova Gloriana, koja se s njime igrala kao s djetetom, nije ga pomilovala. Za njezinom nemilošću i njegovim prkosom skrivene su unutarnje borbe, a u tome je velika psihološka snaga ove tragedije.

Prvi dio obuhvata više ličnosti, dok se u drugom dijelu ističu borbe između engleskog protestantizma i katolicizma. Elizabeta i Filip II. su dvije najjače ličnosti onoga doba. Nisu se vidjeli, a mrze se upravo iskonski. Da tu mržnju, koja je vrlo bliska nekoj bolesnoj ljubavi, jače istakne, upotrebio je Bruckner jednu tehničku novost: scena je podijeljena u dvoje, Madrid i London, vijeće lordova i Filipovo savjetovanje sa crkvenim dostojanstvenicima. Protivnici, svaki uvjeren o ispravnosti svoga stanovišta, mole Boga za pomoć u borbi. To su vrlo jaki prizori čitave drame. Međutim je sudbina htjela, da je Elizabeta bila pobjednica. Ražalošćen gubitkom podiže se Filip na samog Boga. U tome je Bruckner htio postići jak scenski efekat. Međutim se teško dade pretpostaviti, da je Filip bio takav, na časove blizak ludilu. Filip na koncu umire sa željom i nadom u skorašnju svoju pobjedu, a Elizabeta polako vene razmišljajući o boli i razboritosti.

Nedostatak je drame, uz veliku opsežnost i to što je previše razdijeljena. Osim dvanaest slika ima još nekoliko sporednih. Duge stanke između prizora ubijaju raspoloženje i cjelovitost.

Anka Kerniceva je u naslovnoj ulozi proslavila dvadesetpetu godišnjicu umjetničkog rada. Silna je snaga interpretacije njezine zbilja teške uloge, u kojoj iz svake riječi moraju izbijati duševne borbe. Afrić je bio dobar. Njegov talenat mnogo obećaje. Izuzeti treba njegov glas, koji uvijek nije baš ugodan na nekim mjestima. Dujšin kao Bacon, Grković kao Filip i ostali glumci i glumice dali su odlične uloge.

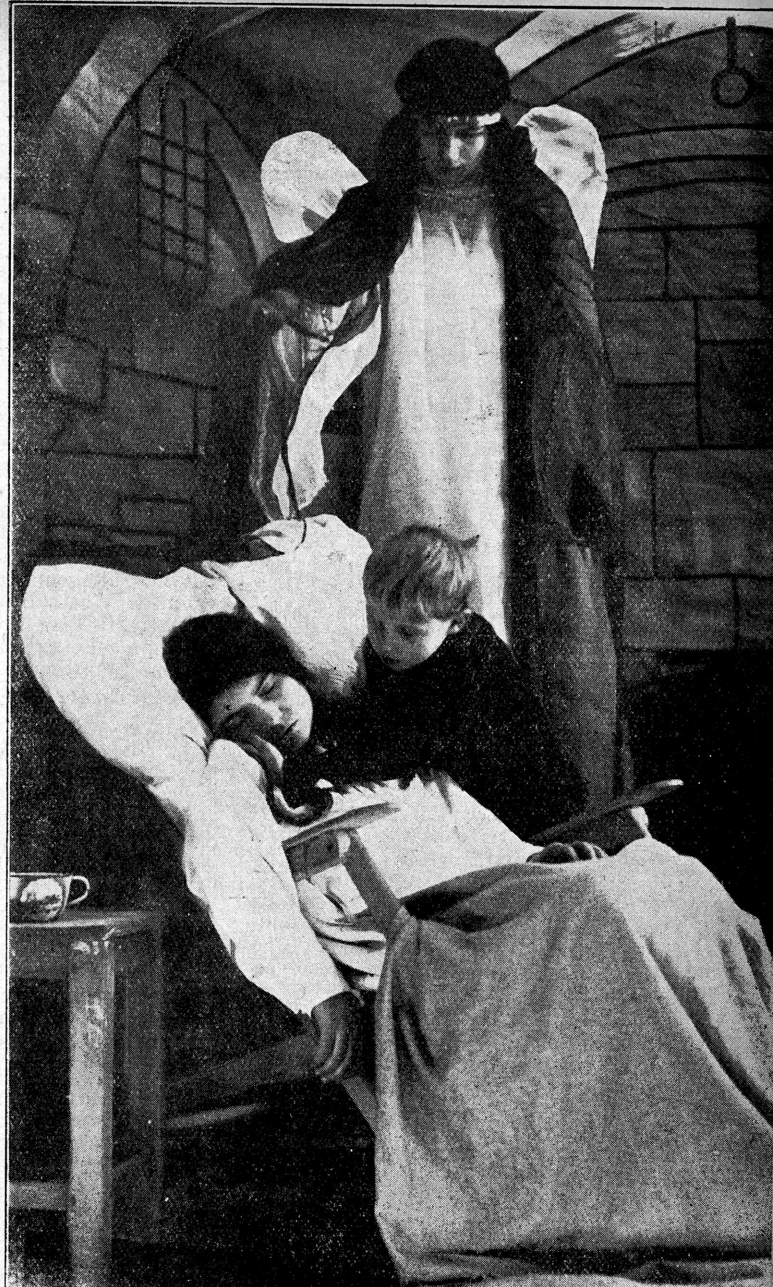
K. M.

DILETANTSKI USPJESI U SLAVONSKOJ POŽEGI

„MAMA, ZAR JOŠ SPAVAŠ?"
Prizor iz igrokaza „Božićni san" dječjega zabavišta časnih sestara u Slavonskoj Požegi

Lijevo: PRIZOR IZ GLUME „DJEVOJKA S BISERIMA" prvi, drugi i četvrti čin
Izvele učenice gospodarsko-domaćinske škole časnih sestara u veljači ove godine. Ta je gluma priređena po romanu istoga imena od Haggarda. Pred očima gledalaca razvila se drama, a ljubav lijepe kršćanke Mirjam dovodi rimskoga satnika poganina Marka, do toga, da prigrli kršćanstvo.

„DJEVOJKA S BISERIMA" iz IV. čina.

„DJEVOJKA S BISERIMA" iz V. čina.

FILMSKI SVIJET

KATOLIČKA KINEMATOGRAFIJA U SVIJETU.

U Njemačkoj je održana u Mertenu kod Bonna katolička kinematografska konferencija, koja je trajala tri dana i na kojoj je jedno od glavnih pitanja, što su se pretresala, bilo uvođenje male kinematografije s uskim filmom u katolička društva i škole. Vidi se, da se sve više priznaje praktičnost male kinematografije, koju nastojimo i mi kod nas uvesti kao najpodesniju za naše prilike.

U Francuskoj je u Parizu 15. listopada prošle jeseni u velikoj dvorani Pleyel otvoren kino, koji radi pod kontrolom francuskoga katoličkoga kinematografskoga komiteta, slično-ga, kao što smo ga mi ustanovili na jeronimskoj filmskoj konferenciji prije mjesec dana. To je uspjeh organiziranoga rada francuskih katolika na polju kinematografije u roku od 4 godine.

U Čehoslovačkoj razvija Liga sv. Većeslava u Pragu opsežnu kulturnu akciju u svakom smjeru (izdaje ilustrovani časopis, razne publikacije, organizira predavanja itd.), pa djeluje i na kinematografskom polju. Nastojanjem njenim izrađena su dva velika češka katolička filma: »Sveti Većeslav« i »Češka svetišta Majke Božje«. — U jesen g. 1929. osnovano je u Pragu filmsko društvo Leo-Film Corporation, u kojem münchensko filmsko društvo Leo-film ima 50% udjela, a u samom društvu postoji paritet između Čeha i čeških Nijemaca. To filmsko društvo propagira katoličke filmove te je uredilo skladište filmova za posuđivanje. — U Brnu je g. 1922. osnovano filmsko društvo Pax-film, koje je zapravo tek g. 1925. počelo da djeluje, jer je odmah nakon njegova osnutka umro njegov osnivač, poznati češki katolički pjesnik Dostal-Lutinov. Izdalo je dosada tri almanaha »Film« za god. 1928., 1929./30. i 1930./31. Svaki katolički kino se učlanjuje u društvo Pax-film i plaća godišnju članarinu, te se tako omogućuje, da Pax-film razvija svoju djelatnost kao filmska centrala.

CRTANI FILM.

Crtani film t. zv. Trickfilm je izum češkoga slikara Fr. Bartoša. Prvi put je takav film prikazan jednom užem krugu u pariškom Théâtre du Vieux Colombier. Svi su bili skeptični čuvši za taj filmski izum, ali čim su vidjeli prve slike na platnu, ostali su iznenađeni. Crtani film uzima od filma kretnju, a od slikarstva način prikazivanja, te se tu otkriva neizmjerno polje novih mogućnosti, koja još nisu dostigla svoje savršenstvo. Taj ima da donese tek daljnji razvoj crtanoga filma.

KOLIKO STOJI JEDAN FILM?

Proizvodnja jednog tonfilma stoji 2 do 3 milijuna dinara, rijetko manje. U Pragu je sada u režiji Karla Lamača dovršen komični tonfilm »Leliček u službi Sherlocka Holmesa« te će se prvi put prikazivati sada na Uskrs. U glavnoj ulozi nastupa češki filmski komičar Vlasta Burian. Troškovi za proizvodnju tog filma iznosili su 1½ milijuna čehoslovačkih kruna t. j. oko 2½ milijuna dinara.

»BEN HUR« OPET U ZAGREBU.

Sad se pred Uskrs u zagrebačkom kinu Music Hall ponovno daje ovaj veličanstveni tonfilm, koji je o Božiću imao senzacionalan uspjeh. I oni, koji su ga već vidjeli, imaju prilike, da opet uživaju u tom doista uzvišenom filmu, koji nam tako divno prikazuje događaje iz doba Kristova života. Pripominjemo ovom prilikom, da sarajevski ilustrovani mjesečnik »Katolički Svijet« donosi kao prilog roman »Ben Hur« u onakvom izdanju, kakvo je bilo prvo hrvatsko izdanje tog romana, izašlo također u Sarajevu u impozantnoj opremi.

MALA KINEMATOGRAFIJA.

Svima, koji rade s aparatima male kinematografije, upravljamo poziv, da Jeronimskom kino-odboru (Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21) pošalju izvještaj o svom dosadašnjem radu na tom polju, da iznesu svoja opažanja, želje, potrebe i planove, pa da se tako uzmogne zajednički što bolje poraditi za napredak ove mlade grane kinematografije. Većina onih, koji kod nas goje malu kinematografiju, rade s Patheovim aparatima s filmom od 9½ mm, međutim molimo izvještaje i od onih, koji rade možda s aparatima za filmove od 16 mm (Kodak, Agfa itd.) ili od 17 mm (Pathè Rural). Jeronimski kino-odbor objavit će, kad sabere potrebne podatke, knjižicu o maloj kinematografiji uopće a kod nas napose, pa su mu sve moguće informacije o djelovanju na polju male kinematografije dobro došle.

KUĆANSTVO

BRIGE SEOSKE DOMAĆICE.

Proljeće donosi cijeli niz briga seoskoj domaćici. Zidovi su u kući preko zime pocrnili, po hodnicima vise paučine u kutovima, sve traži, da se u kući uvede nova čistoća i red, a uz to dolaze poslovi u vrtu, u polju, briga za pomladak peradi i stotinu drugih manjih briga.

Za Uskrs treba kuću okrečiti. Hoćemo li sobe maljati ili krečiti? Danas je moda, da se zidovi oboje samo jednobojno. A što je ljepše nego li ih bijelo okrečiti? Bijeli zid napunja te takvim voljkim osjećajem, da živiš u čistoći.

Na prozore je dosta metnuti male zastorčiće, koji se lakše drže u čistoći nego veliki zastori, na kojima se samo kupi prašina. Na zidove ne vješajte više kojekakve neukusne slike ili ručnike s uvezenim natpisima. Objesite samo koju tu, ali doista lijepu i vrijednu sliku. Fotografije nemećite kojekuda po naslonima divana, po ormarima, ni utaknute uz okvire raznih slika, nego ih slažite i prvom prilikom nabavite za njih album, u kojem će biti najljepše sačuvane.

Proljetno pospremanje neka vašem domu dade ljepši, ukusniji, svježiji izgled nego dosad, pa će to osvježiti i vas za sve one brige i poslove, koje vam ovi lijepi proljetni dani nose.

KUHINJSKI RECEPTI.

Sve po 7. Tvrdi snijeg od 7 bjelanjaka. K tomu se doda 7 punih žlica šećera, 7 nepunih žlica brašna, 7 žlica sjeckanih oraha, 7 žlica rastopljena maslaca. Kada se izmiješalo, saspe se u usku dugačku tepsiju i umjereno peče. K. B.

Rustavac uz šatò. Napravi šato od 3 žumanjca, 7 dkg šećera, 1½ dcl vina. Ostanu bjelanjci, od kojih napravi pjenu i na svako bjelanjce metni žlicu brašna. Kada izmiješaš, metni po namastitoj tepsiji duguljaste tanke žličnjake i to dobro ispeci. Kada si šatò istresla na tanjur, pozabadaj rustavce do pola u šatò. K. B.

Što ćeš darovati svojoj prijateljici za Uskrs?

Mnoga djevojka se nalazi sada u neprilici: htjela bi nešto lijepo i ukusno darovati svojoj prijateljici za Uskrs, a ne zna, što. Pogotovu to nije lako, gdje tata u ovoj sadašnjoj krizi mnogo manje novaca može da svojoj kćeri stavi na raspolaganje u takve svrhe. Evo ovdje donosimo nekoliko vrlo lijepih i ukusnih primjera, što može u takvu slučaju prijateljica prijateljici sama načiniti te jedna drugu doista ugodno obradovati.

1. Jastučić od smeđe svile u obliku jaja je oko ½ m dugačak. Ukrašen je kristalnim zrncima imitirajući šećer i tamnoružičastom svilenom vrpcom. Ispunjen je mekanim pamukom. Jastuk se opaše svijetlom vrpcom, koja će uljepšati oblik, i za vrpcu se pričvrsti plavi cvijet.

2. Elegantna košarica. Načinjena je u obliku malene obične šećernice u dva dijela od vlakanaca posebne paome ili od uzice pletene na kukicu. Dno je također od vlakanaca posebne paome ili pletene vrpce. Gornji rub je spojen sa sredinom širokim prekriženim prečkama, svaka sa jednim bisernim kamenom. Sa dva koluta, koji su opšiveni svijetlom svilom, završen je gornji dio.

3. Kutija za darove, lako izrađena u kartonu, obložena svilom, a na onom kraju, gdje se kutija otvara, vezana je svilena vrpca. (Sa strane se vide početni dijelovi pojedinih ovih darova).

4. Uskrsno zvonce, kutijica cilindričnog oblika. Sastoji se iz tri dijela. Može se prekriti sjajnom svilom ili obložiti srebrenim listićima. Bat je privezan raznobojnom svilenom vrpcom, a na njemu je privezan kugličast svilen pupoljak. Za držak je privezana svilena vrpca.

5. Kutijica u obliku košarice, ukrašena proljetnim cvjetićima i jajima od čokolade. Načinjena je od kartona, koji je pleten od žilava kovilja. Vanjski dio košarice je obložen zelenom svilom ili crêpom. Unutrašnjost je prekrivena batistom ili muselinom. Poklopac je opšiven staromodnom čipkom .

6. Šeširić od slame za lutkice. Isprepleten je zimeđu dva štapića tankim ševarom. Po šavu je učvršćen srebrenastom vrpcom. Uzduž elegantnog drška poredaju se cvjetovi kajsije ili trešnje. Napuni se lijepim voćem u živim bojama. Slama se može obojiti srebrenasto.

7. i 8. Djecu najviše zanimaju lišca, koja se slikaju na čarobnim jajima. To je obično jaje, kojemu je izvađena sadržina. Izdube se na vrhu rupica i napuni se vješto kao na slici čokoladom. Lice se našara kistom ili perom. Takvo se jaje s našaranim licem oblači u šarene iskićene papire.

9. Kutijica u obliku ribe. Načinjena je u svili sa srebrenastim, zlatnim ili zelenim listićima. I ona se pravi iz kartona.

10. Pile pleteno od merinô vune rađeno je sa pet konaca na kukicu, kako se vidi na slici pod F, i napravi se malena kesica (B). Kesica je tijelo životinjice i napuni se finim pamukom ili vunicom, kroz koju se provlači žuta žica od mjedi (E). Od žice se naprave nožice sa prstima. Figura C prikazuje krilo; glava (A) je oboružana malenim kljunom od kartona, a oči su od bisera. Svi se dijelovi slože, vunica se okefa metalnom keficom, da pile dobije pahuljasto perje. Noge su obojene crno i pričvršćene na malenom podnožju, koje je prekriveno baršunom.

11. Kugla se sastoji iz dva dijela rađena od vune na kukicu (F); te dvije polukugle sastavljene sačinjavaju kuglu, koja se može napuniti laganom pilotinom, da može po potrebi plivati i skakati po vodi. Slavija.

SVEGA POMALO

Podmornica na kolesima. Znameniti američki graditelj podmornica Simon Lake opet je izišao u javnost s novim izumom: podmornicom na kolesima. Podmornica će biti tako čvrsto sagrađena, da će se moći spustiti u najveće dubine i putovati po dnu. Njegovo je mišljenje, da podmornice moraju biti što manje, jer se jedino tako mogu lako okretati i ploviti pod vodom. U tako malim podmornicama on vidi najmoćnije oružje narednih pomorskih bitaka. Zato je njegova podmornica duga 7 m i široka 3 m. Kad se spusti na dno, gibat će se verigama poput kakva tanka, a pećine i druge zapreke na dnu mora ne će joj ni najmanje smetati.

Čovjek dobra teka. Opet jedan rekord! U jednom restoranu u Varšavi bila je priređena »utakmica žderanja«, u kojoj je učestvovalo 25 lica. Za »kneza žderanja« proglašen je neki mladić Jablusko, kojemu je uspjelo, da u prilično kratko vrijeme pojede 43 porcije palačinki (68 komada). Pobjednik je dobio nagradu od 100 zlota.

Ulaz slobodan. U jednoj francuskoj varošici zaustavio se jedan putujući cirkus. Direktor je nekoliko puta plakatima objavio svoj program, ali publika nije nikako dolazila. Drugoga dana znatno je snizio ulaznice no ni to nije pomoglo. Najzad je na ulazna vrata stavio tablu s natpisom: »Ulaz slobodan«. Te je večeri, naravno, cirkus bio pun puncat. No pod konac izašla je pred publiku velika daska s natpisom: »Izlaz 1 franak«. Na izlazu je stajalo šest boksera iz cirkusa i ubiralo taksu. Upravitelj je te večeri imao punu kasu.

Odijelo od stakla. U Njemačkoj je nedavno jedna dama patentovala svoj izum — odijelo od stakla. Ona nije to odijelo izumila za svakidašnju upotrebu nego u svrhu liječenja. To odijelo odlično propušta ultravioletne zrake. Na taj način pacijenat, koji mora da se liječi ultravioletnim zrakama, a kome nije dozvoljeno da za to vrijeme bude nag, može da se zaštiti od hladnoće i od drugih vanjskih opasnosti tim staklenim odijelom. Ljeti će se to odijelo moći nositi i na plažama.

Ljudi krivih nogu. Upravitelj njujorškog ortopedskog zavoda, poznati američki naučenjak dr. Interlend, napisao je čitavu raspravu o ljudima sa krivim nogama. On veli, da su ljudi sa krivim nogama u stvari najzdraviji ljudi, a osim toga da su krive noge najsigurniji znak zdravih nerava i normalnog mozga.

Koliko prihoda ima Brünning? Predsjednik njemačke vlade dr Brünning ima godišnju platu od 46.350 maraka, ali mu se 26 postotaka od te svote odbija na porez i na smanjenje plaće državnih činovnika. Za reprezentacione troškove Brünning dobija vrlo malo, jer često mora da dodaje još i iz svoje privatne kase. Po tome su dakle njegovi dohoci dosta skromni.

Dvije djevojčice i političko umorstvo. U mjestu New-Delhi u Indiji pred nekoliko mjeseci pod izlikom, da žele moliti za dozvolu neke plivačke utakmice, ušle su dvije učenice sveučilišta do načelnika Stevensa, koji je Englez. Kad su do njega došle izvadiše revolvere i na mjestu ga ustrijeliše. Kasnije su izjavile, da su to učinile s namjerom, da time započne borba za samostalnost Indije.

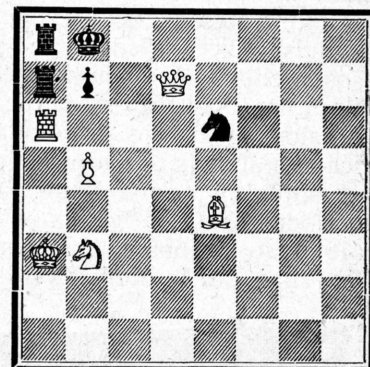
Most pod stečajem. U Rimu se nalazi jedan stari viseći most, sagrađen 1862. godine, koji na jednom mjestu služi kao prijelaz preko Tibera. U novije vrijeme most se nalazi u stanju raspadanja, te kad samo dvojica preko njega prelaze, ljulja se i škripi. Most se nalazi u zakupu nekog engleskog društva, te svaki prolaznik treba da plaća stalnu prijelazninu. No to društvo godinama već radi s gubitkom na tom mostu, jer odavna kola više ne prelaze preko njega. Osim toga s jedne i s druge strane tog mosta sagrađena su dva nova mosta, preko kojih se bez prijelaznine može prelaziti. Tako je posve naravno taj stari most dospio pod stečaj.

Zemlja, u kojoj se ne žure. Abesinija je jedna od najvećih i malobrojnih nezavisnih država Afrike. Prijestolnicu Abesinije spaja željeznička pruga od 800 km sa morem. Ali zato ipak nije tako lako doći do te prijestolnice Adis Abebe. Željeznička pruga od morske obale neprestano se uzdiže i blizu prijestolnice dostiže visinu od 2.500 metara. Vozovi na taj način vrlo sporo saobraćaju, jedva da i 20 km na sat prevale. Kad padne mrak, voz se na prvoj stanici zaustavi i tu — prenoći. Putnici moraju da napuste voz, otsjednu u sirotinjskim hotelima i tek sutradan produže put. Pošto je put strm, dogode se u željezničkom saobraćaju česte nesreće. Abesinci su inače vrlo zadovoljni sa svojim željezničkim saobraćajem i vele, da je to dovoljno brzo. Oni misle, da je lud onaj čovjek, koji u životu žuri.

ŠAH

Problem broj 13.

Z. Trajbar, Slav. Požega

Bijeli matira u dva poteza.

Današnjim problemom zaključujemo prvo četvrtgodište. Rješenja od svih problema (osim prvoga, koji je krivo štampan) treba slati najkasnije do 10. travnja 1932. uredništvu »Obitelji«, Zagreb, Trg kralja Tomislava broj 21. (s oznakom »ŠAH«).

Kako smo već to objavili, otvorit ćemo posebnu žensku kategoriju natjecatelja, ako bude sudjelovalo barem 10 njih. Za tu kategoriju bit će razdijeljene i posebne nagrade:

1. Svi dosada izašli romani M. Delly (uvezano) u izdanju K. D. R.;
2. Roman »Čipke« od Štefe Jurkić (uvezan);
3. Roman »Feminist« od Deželić sina.

Aljehin protiv 300 šahista. U nedjelju 28. veljače odigrao je svjetski šahovski prvak Aljehin u Parizu simultanu igru na 60 šahovskih dasaka, od kojih je na svakoj proti njemu igralo po 5 igrača. Dakle ukupno je proti Aljehinu nastupilo 300 šahista. Nakon igre, koja je trajala 10 sati, Aljehin ih je dobio 37, izgubio 6, a neodlučnih je ostalo 17. Cijela ta simultana Aljehinova igra bila je prava senzacija te je i filmovana.

PRIČA O DOBROME CAREVIĆU EVSTAFU

Prema ruskoj narodnoj legendi napisao Julije Zeyer — Preveo Makso Kuntarić — Ilustrirao Kamilo Ružička

Za dalekim morima, za tamnim šumama stajaše pred davnim vremenima velik, bogat, bijeli grad na podnožju plavetnih gora. Zlatne su se njegove kupule i krovovi tornjeva sjali nadaleko i javljali slavu i sjaj i moć cara, koji je ondje vladao. Bio je ohol i strastven, no žena je njegova bila još oholija nego on. Bila je ponosita na svoje prijestolje, bila je ponosita na svoj grimiz, bila je ponosita na svoju ljepotu, te se smatrala bićem, koje stoji neiskazano više od sviju ostalih stvorova. Narod je smio na nju gledati samo izdaleka i morao joj se klanjati kao nekomu božanstvu. Sjedila je na svom konju vazda kao od mramora istesana, oči njezine nijesu nikad zapele o ljudsko lice, gledala je preko glava sviju s osmijehom punim preziranja — a ipak joj je bilo u srcu kao trn osjećanje, koje ju ponižavalo — naime spoznanje, da je bila rođena mati carevića Evstafa. Na to svoje jedino dijete nije znala biti ohola! Nije imao kaplje njezine krvi! Bio je to doduše mladić lijep i vitak kao stablo, ali nije imao pojma o kraljevskom dostojanstvu! Nije znao, što je oholost; što su kod dvora nazivali majestatom, u njega je probuđivalo samo sažalni smiješak, nije volio dvorskih svečanosti, sjajnih ceremonija, nije tražio oholih velikaša i klonio se vazda dostojanstvenika carstva. Hodio je rado udaljenim ulicama i trgovima, gdje je srdačno i iskreno govorio s priprostim pukom, a gotovo svaki dan sjedio je kod crkava među prosjacima, kojima je pružao nesamo darove i milostinje nego i nježne riječi utjehe i ljubavi. Ime je carevića Evstafa bilo kao blagoslov ljudima, i tko ga je izrekao, zasjao je nesvijesno osmijehom, kao kada u ljutoj zimi u srcu sine nada u proljeće. Evstafa su stoga svuda ljubili, samo nije našao topline ljubavi u kući svojih roditelja. Carica se tajno stidjela svoga nekraljevskog djeteta, a car se namrgodio, kadgod je ugledao Evstafa. Podlo dvoranstvo videći neljubav roditelja počelo je odmah na Evstafa mrziti. Svaki je od onih bijednih velikaša i ništavaca dostojanstvenika dolazio danomice s kakvom klevetom na Evstafa u palaču, a tako se dogodilo, te se iz neljubavi budalastoga cara pomalo rodila neprirodna mržnja na baštinika krune. Nazivali su Evstafa u carskom domu podrugljivo »kraljem fukare«, te je toj pravoj dvorskoj fukari u svili i u zlatu pošlo napokon za rukom uvjeriti cara i caricu, da Evstaf snuje urotu protiv njih, da se udružen s oskudnima i bijednima u gradu sprema na ustanak i boj, da ugrabi prijestolje za se, i da je narodu — uime nagrade za pomoć kod bune obećao sve carsko blago.

CAREVIĆ JE SRETAO PROSJAKE S RIJEČIMA UTJEHE I LJUBAVI

Mržnja opaja, a dim kadiva, što ga potpaljuju udvorice, lako pomuti oko, i tako se desilo, da je car, vazda slijepo strastan, osudio bez zatezanja svoga anđeoski čistoga i dobroga sina prije, nego je čuo jednu riječ obrane njegove. Osudio ga je prije, ali je sačuvao običajni red i pozvao Evstafa, iznenađenog i začuđenoga, pred svoj sudbeni stol, gdje je sjedio nepomično kao kamen i mrk kao oblak i odakle je svoga sina oporim glasom ovako oslovio:

»Prosudio sam, da bi tvoje nasljeđenje bilo nesreća za ovu državu. Jer nemaš ni razuma ni srca. Ovdje stoje velikaši našega carstva. Uklanjao si se vazda njihovu društvu i prijateljstvu, osjećao si njihovu nadmoć, a to ti je bilo teško. Ovdje stoje najviši dostojanstvenici dvora. Kojemu si od njih postao drugom? Poznavao si njihovu vjernost prema meni, a to te odbijalo od njih. A kamo si pribjegavao od velikaša i dostojanstvenika? Među prostu čeljad! Srcem, dušom i ćudi si iz nje. Svaka je tvoja misao buna protiv redova, svaki je trzaj tvoga srca buna protiv mene, svako je tvoje nastojanje buna protiv države. A za bunu kazan je smrt — to je stari zakon. Poda nj si potpao! Osuđen si i poginut ćeš od ruke krvnika!...«

Car je svršio govor i zavio svoje lice svojim plaštem u znak žalosti. Sav se nazočni dvor odmah za njim nakazio, svi su si licemjerno zavili lica rupcima i smijali se ispod svilenog toga zavjesa. Carević je Evstaf gledao udivljeno oca i nije dobro shvatao njegovu optužbu. No duboka se žalost pojavila na njegovu plemenitu licu, osjećao je bolno očevidnu tu neljubav, koja ga je tako nemilo progonila i žalostila, što je njegov otac učinio tako nepravedno djelo. Videći, da očekuju svi sada riječ iz njegovih usta, reče jednostavno:

»Savjest je moja čista i ne znam, što mi želite. Ako je volja Božja, da umrem, ne ću roptati. Ali tebe, oče, molim, da ne uzimaš na se tako velik grijeh.«

Tako je rekao carević, i pao pred carem na lice i digao k njemu ruke.

To je ganulo očevo srce, strast je njegova popustila kao plamen ognja kada dogorijeva, pa je vidio najednom, kako je prenaglo postupio. No ludo se stidio pred dvorom zbog toga, što mu se srce na dobro ganulo, činilo mu se nedostojnim da opozove vlastitu riječ, pa je na oko ravnodušno rekao:

»Ne ću da se činim previše okrutnim. Premda si kriv, dajem ti pravo, da braniš svoju parnicu, i dajem ti rok od tri sata, da se spremiš za svoj govor. Idi dakle i razmišljaj o svojoj obrani. Za tri ću sata doći po odgovor na svoju optužbu!«

Car je mahnuo žezlom i carević je Evstaf izišao iz sudnice i pošao u svoju odaljenu i prostu odaju u najstražnjem kutu palače. Ondje je govorio tiho sam sebi:

»Što mogu da odgovorim na tu optužbu, nego da sam nekriv? A to sam već učinio, a otac mi ne bi ni vjerovao. Izgubit ću stoga mladi svoj život. Žao mi ga je. Ah, ljubim sunce i svijetlo i ljubim bližnje svoje, a mnogima ću ja manjkati te će žaliti za mnom!«

Suze su mu navalile na oči, ali nije mrmljao. Hodao je po odaji rastresen. Ondje su stajala tri sanduka kraj stijene, jedan s pozlaćenim poklopcem, u kojem je bilo zlatno blago, iz kojega je carević vadio svoje milostinje, drugi s poklopcem srebrnim, bio je pun srebra, iz kojega je Evstaf uzimao za svoje potrebe, a treći jednostavan, drven bez boje i ukrasa, bio je prazan. Carević je otvorio prvi i rekao tiho:

»Srebro i zlato! To je gluhi kamen, ne daje ploda, kao oholost!«

Priklopio je poklopac i izišao zamišljen na čas u vrt, koji se protezao od njegova praga u daljinu. Pjevale su ondje ptice u miru, a šum drveća bio je također kao sanjarska pjesma. Carević je gledao dirnut na drveće i cvijeće pa je rekao:

»Ljepše nego zlato i srebro jeste vi, grane, što se amo tamo nagibate, i ti, mirisno cvijeće! A rodili ste se iz one vlažne, tamne gline, po kojoj svatko gazi, a koju nitko ne cijeni. Ti vlažna glino, koliki si ti blagoslov!«

I iznio je carević svoj neugledni sanduk drveni i napunio ga glinom te ga postavio uz srebro i

ONDJE SU STAJALA TRI SANDUKA . . .

zlato nazivajući njegovu sadržinu pravim blagom. Onda nije mislio ni na što zemaljsko te se spremao na svoj put u vječnost.

Iz duboka razmišljanja trglo ga je žestoko otvaranje vrata: car, velikaši i dostojanstvenici dvora ušli su u odaju i javili careviću, da je minuo određeni rok. Ustao je mirno i naklonio se ocu. Car ga je tužno pogledao i oslovio:

»Da li si se spremio na smrt,« rekao je, »ili si pripravio odgovor na moju optužbu, koji bi te spasao od smrti?«

Odvratio mu je carević:

»Što mogu reći, nego da sam vazda živio i radio prema prostoti svoga srca? Ako vidiš u tom grijeh, a ti me kazni. Ako je pak u svemu tome neka zabluda, ne mogu je objasniti zato, jer nemam rječitosti. Ako hoće Bog, da živim dalje, odgovori ti mjesto mene.«

Car je nezadovoljno slegao ramenima, a dvoranstvo se nasmiješilo. Jedan od dostojanstvenika rekao je obredno:

»Moj careviću, vidim ovdje tri sanduka. Da li je to baština, koju ostavljaš? Moja je dužnost, da te tako pitam. Tko je tvoj baštinik?«

Tada je pristupio carević Evstaf k prvomu sanduku, podigao poklopac i rekao:

»Ovdje je rasuto zlato, ovdje u drugom sanduku srebro, a ondje u onom trećem jest prosta glina. Zlato svoje, znak isprazne oholosti, ostavljam velikašima, srebro, taj blijedi znak uslužnosti i nelijepog trgovanja, ostavljam dvorskim dostojanstvenicima, a glinu, koju ni vi velikaši ni vi dostojanstvenici, ni ti, moj oče, ne cijenite, tako malo kao i dobri narod, s kojim sam vazda u ljubavi i prijateljstvu živio, tu ostavljam tebi, moj oče, za uspomenu!«

(Nastavit će se.)

ŠALE

Radoznalost. Mali Ivica pita majku: »Mamice, po čemu se pozna da je čovjek malokrvan?«

»Po tome, što je blijed u licu.«

»A kako se to primjećuje kod Crnaca?«

Nije nego... Jednog bogatog Amerikanca posjetio je mladi elegantno odjeven gospodin. Bogataš dočeka svog posjetioca:

»Znam, zašto ste došli. Vi hoćete novaca?«

»Varate se, gospodine. Ja sam došao da zaprosim ruku vaše kćeri...«

»Eto, jesam li pogodio...«

Odgovor. Seoski pandur pita nekog dječaka:

»Da li znaš, čija je ova krava i ovo tele?«

»Čija je krava ne znam, ali znam, čije je tele...«

»Čije?«

»Ove krave.«

Ne zabrinjuje ga! Liječnik je pregledao bolesnika, pa mu reče:

»Vaša jetra su otekla, ali to me ne zabrinjuje...«

»Gospodine doktore, da su vaša jetra otekla, ni mene to ne bi zabrinjavalo...«

Krivo shvatio. »Servus! Možeš li mi posuditi 100 dinara?«

»Nažalost ne. Nemam toliko uza se.«

»A kod kuće?«

»Hvala na pitanju, sve zdravo...«

Iz škole. Učitelj: No, Ivice, gdje smo bili jučer?«

Ivica: »Ja sam kod kuće ležao bolestan, a gdje ste vi bili — to ne znam!«

Pitanje. Majka: »Čuješ, Miško, ako se ne budeš lijepo vladao, morat ću te poslati u kakav zavod, da se malo naučiš pristojnosti.«

Miško: »Zar se kod kuće ne mogu naučiti pristojnosti?«

Savjet: Žena: »Gospodine doktore, moj muž po noći u snu uvijek govori. Da li ima možda protiv tome kakav lijek?«

Liječnik: »Dozvolite mu, da smije kod kuće po danu više govoriti.«

Pavao je pošao u kazalište sa svojom ženom i sa sinom od četiri mjeseca. Preko prvoga čina je dijete počelo plakati. Upravitelj kazališta je zamolio, da pođu s djetetom iz kazališta pa da će na blagajni dobiti novac nazad. Jer je dijete zaspalo, ostali su. Ali je predstava bila vrlo slaba, pa je stoga u trećemu činu muž šapnuo ženi: »Čuješ, uštini maloga!«

Anđeli. U nekom društvu jedan je gospodin uvijek nazivao staru gospođu »Moj anđelček«.

»Oh, dragi gospodine,« reče ona, »tog imena nisam vrijedna.«

»Zašto ne? Ta, najstariji stvorovi su — anđeli.«

Razjašnjenje. Učitelj: »Kako to, da je tvojoj majci ime Kovač, a tebi Gruden?«

Učenik: »Jer se moja majka po drugi put udala, a ja nisam.«

Odgovor. Pristupi jednom neki čovjek svećeniku, te ga zapita ironično:

»Možete li mi reći, gospodine svećeniče, zašto je moja kosa crna, a brada bijela?«

Svećenik odvrati mirno:

»To znači, da ste malo mislili, a mnogo govorili.«

Zašto? A: »Zašto je Nada tako srdita? Sada su časopisi toliko o njoj pisali!«

B: »Baš je zato i srdita! U novinama je naime pisalo: Gđica Nada se zaručila za poznatog sakupljača starina!«

Druga polovica. Ivica pita oca, kad je stigao kući: »Žena je muževa bolja polovica, zar ne?«

Otac: »Tako bar pričaju.«

Sin: »A što onda, ako se čovjek dva puta oženi? Od njega onda više ne ostane ništa.«

Tko rano rani... Da bi što bolje prikazao otac sinu važnost ranog ustajanja, poče mu pripovijedati:

»Neki čovjek, koji je bio ustao rano, nađe na putu novčanik pun novaca...«

»Dobro, oče,« prekine ga sin, »ali onaj, koji je taj novčanik izgubio, morao je ustati prije njega!«

MODA

Gore: CANOTIER iz crvene slame. BOLERO sa glavom iz crnoga filca, a okolo pletena bijela slama. — *U sredini:* BRETON iz crno-bijele slame. — *Dolje:* KAPA iz crvene slame s vrpcom od baršuna. — CANOTIER iz crne slame sa zelenom vrpcom.

DOBRIJAN KAO DIMNJAČAR

Proljeće već siplje
novog sunca žar,
a naš čika eto
posto dimnjačar.

Uspinje se na krov,
skuplja snagu svu,
ali već su rode
smjestile se tu.

I ne dadu čiki
radit časni rad,
kljuvaju ga ljuto.
Što ćeš, čiko, sad?

Uzalud ti muka,
uzalud ti rad,
sad povezan moraš
liječit gorki jad...

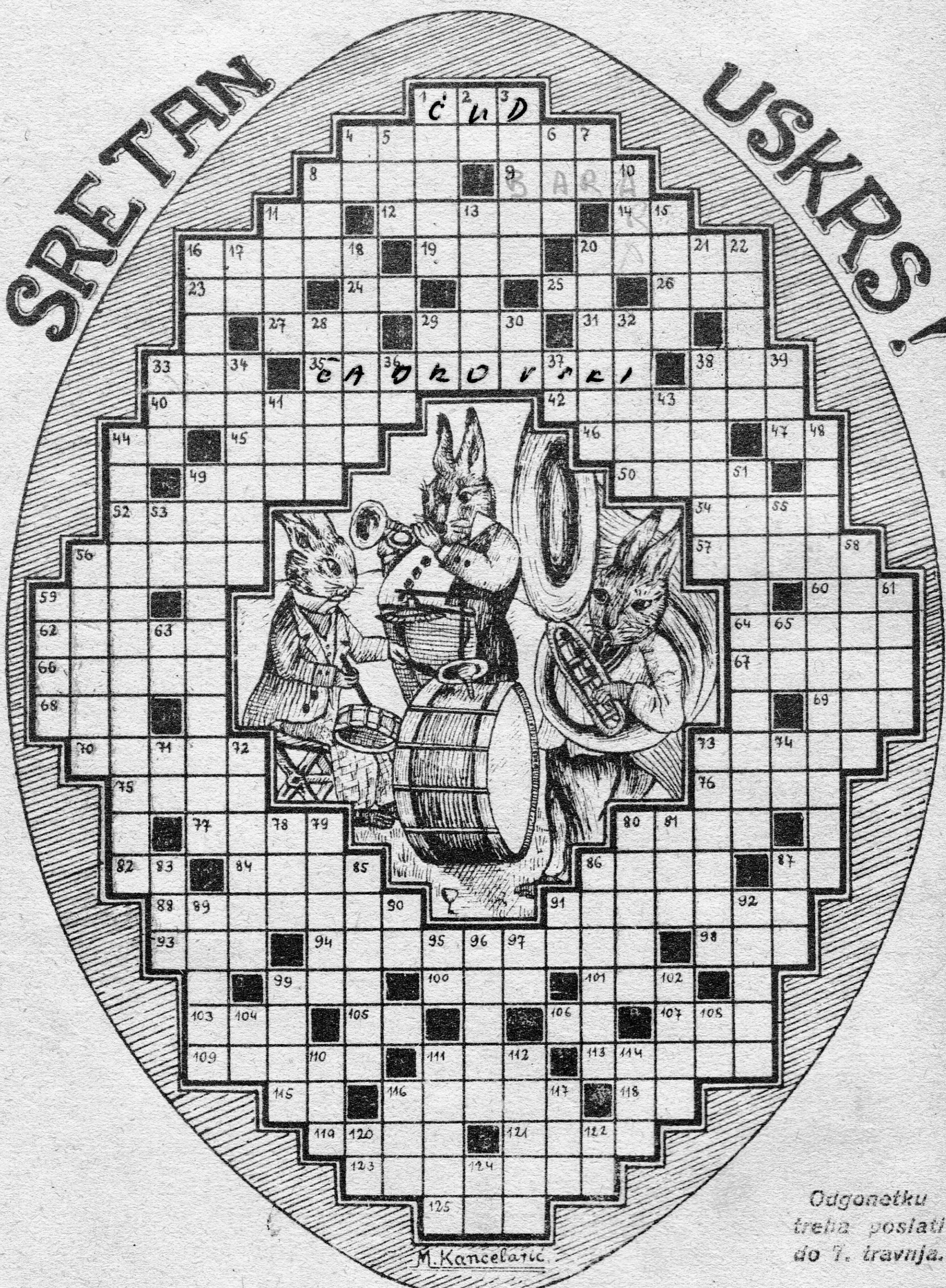
Ženidbena lutrija

Neki je statističar, ne zna se u kojoj zemlji, ustvrdio na zaprepaštenje cijelog ženskog roda, da u toj zemlji ima pet puta više žena, nego li muškaraca. Nastade još veća jagma za udajom nego prije, pogotovu kad je država, u kojoj taj statističar živi, još raspisala i porez na neudate djevojke i žene. Jedna je emancipirana žena pronašla način, kako da se u toj općoj nevolji ženskoga svijeta ženi pomogne. Prema njenu prijedlogu raspisala je država ženidbenu lutriju: na svakoga muškarca otpada po pet srećaka. Žene treba da nastoje stjecati te srećke, pa čim koja dobije pet zgoditaka, ima pravo udati se za jednoga muškarca (dakako izbor po volji). Većina žena će naravski ostati s manje zgoditaka, a takvima je utjeha, da odmah, čim steknu jedan zgoditak, bivaju oproštene od djevojačkog poreza, a i to je ipak barem nešto.

Z A G O N E T K E

Uskrsna križaljka

Sastavili *M. Kancelarić i B. Paja*

Odgonetku treba poslati do 7. travnja.

V o d o r a v n o: 1. Vrlina. 4. Prezime španjolskog književnika. 8. Zeusov otac. 9. Močvara. 11. Kratica za »količina«. 12. Arapski pozdrav. 14. Kratica jedne vjeroispovijesti. 16. Naša planina. 19. Škotski plemićki naslov. 20. Evropski velegrad. 23. Žensko ime. 24. Staroslovensko slovo. 25. Inicijali poznatog dubrovačkog historika. 26. Prilog. 27. Mjesec u godini. 29. Ime pjesnika-bohema. 31. Oblik od »kovati«. 33. Portugalska ptica. 35. Prezime ruskog glazbenika. 38. Dio. 40. Refundacija. 42. Dio kuće (plural). 44. Ruda. 45. Japanska mjera i prijedlog. 46. Lice iz »Bijedne Mare«. 47. Latinski prijedlog. 49. Zamjenica u pluralu. 50. Iznašašće (m=k). 52. Grčki bog ljubavi. 54. Duhovna rođakinja. 56. Gimnastički pojam (plural). 57. Udata žena. 59. Lopov ('). 60. Oblik od »être«. 62. Treba svakom krojaču. 64. Pjesnički ukrasi. 66. Tvrdi, opori. 67. Muško ime. 68. Njem. prijedlog za akuzativ. 69. Francuski prilog mjesta. 70. Muško ime. 73. Dijelovi tijela. 75. Biblijsko ime. 76. Konjske opreme. 77. Pametan. 80. Indijska božica. 82. Francuski dvoglas. 84. Ruski knez. 86. Dio trupa. 87. dva vokala. 88. Mjere. 91. Stanovnik spomenutog velegrada. 93. Sloven. žensko ime. 94. Prezime ruskog književnika. 98. Lice iz »Ben-Hura«; rimska božica. 99. Grad na Dunavu. 100. Srdžba, gnjev (ekav.). 101. Zamjenica. 103. Kratica evropske države. 105. Prijedlog. 106. Inicijali francuskog dramatika (1590.-1626.). 107. Počinak. 109. Stari maloazijski grad. 111. Posuda, sud. 113. Jadranska zemlja. 115. Talijanska zamjenica. 116. Prezime engleskoga kompozitora. 118. Staroslovenski prijedlog. 119. Grčko mitol. biće. 121. Ratno sredstvo. 123. Talijanski pjesnik. 125. Kao i 19.

O k o m i t o: 1. Francuski slikar. 2. Inicij. zaslužnog krčkog biskupa. 3. Dragi kamen. 4. Biblijski grad. 5. Dio glave. 6. Latinski »jer«. 7. Francuski veznik. 8. Talijanski prilog (fonet.). 10. Ptica. 11. Predio. 13. Starotalijan. 15. Konac. 16. Podneblje. 17. Inicijali našeg slikara. 18. Vrst pjesme. 20. Zadovoljština. 21. Njima. 22. Ruski slikar. 28. Kraljevske naredbe. 29. Zamjenica. 30. Negativna čestica. 32. Uvođenja. 33. Uzvik. 34. Epiteti. 36. Nota. 37. Dva ista konsonanta. 38. Kastorov brat. 39. Žensko ime. 41. Naš grad. 43. Vezenje. 44. i 48. Jedna želja uredništva. 49. Novačenja. 51. Oklijevaoci. 53. Sunčani bog. 55. Češka zamjenica. 56. Čeličnu. 58. Delikatese. 59. Luka u Siriji. 61. Žensko ime (dativ). 63. Domaća životinja. 65. Dva suglasnika. 71. Glas vola. 72. Poznati »šlager«. 73. Internati. 74. Kratica za »smjer«. 78. Veznik. 79. Talijanski grad (njem. naziv). 80. Prevoznik duša u Hadu. 81. Engl. žensko ime (fonetski). 83. Istarsko mjesto. 85. Snažni. 86. Morske životinje. 87. Žensko ime. 89. Pristup, prirast. 90. Inicijali našeg kompozitora. 91. Kratica na listu. 92. Borilište. 95. Latinski prijedlog. 96. Ljekovita biljka. 97. Nota. 99. Evropski narod. 102. Žensko ime. 104. Prijedlog. 108. Mjera. 110. Veznik. 111. Pjesma. 112. Cvijet (ć=č). 114. Čitava. 116. Skup pčela (obr.). 117. Rođak. 120. Kao 53. 122. Riječca bodrenja. 124. Ova.